

TECHNIKOS ŽODIS

1958

TECHNIKOS DARBUOTOJŲ
DVIMENESINIS ŽURNALAS

6

TECHNIKOS ŽODIS

Įsteigtas 1951 m.

Leidžia: Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos Chicago s Skyriaus Techninės Spaudos Sekcija

Prenumerata \$3.— metams.

THE ENGINEERING WORD

Est. 1951

Published by American Lithuanian Engineers and Architects Association, Inc., Division of Chicago, Technical Press Sect.

Yearly subscription \$3.—

PLIAS ir ALIAS ORGANAS
REDAGUOJA REDAKCINĖ KOLEGIJA

Ši numerį redagavo red. kolegijos nariai prof. S. Kolupaila, ir G. J. Lazauskas.

Techn. redaktorius J. Slabokas

Redakcinės Kolegijos ir Administracijos adresas: K. Paukštys, 2610 W. 47th St., Chicago 32, Ill., U.S.A.
Tel.: Virginia 7-4650.

TECHNIKOS ŽODŽIO ATSTOVAI

ANGLIJOJE: J. Vilčinskas, 37 Gowrie Rd.,
London SW. 11, England.AUSTRALIJOJE: B. Daukus, 273 Cooper Rd., Ya-
goona, Sydney, N.S.W. Australia.KANADOJE: P. Lelis, 123 Beatrice St., Toronto,
Ont., Canada.V. Stankevičius 4900 Grand Blvd.,
Montreal 29, P. Q., Canada

J.A.V.-se:

1. V. Adomavičius, 191 - L - ST. So. Boston 27, Mass.
2. K. Krulikas, 93—11, 114-th St., Richmond Hill 18,
L. I., N. Y.
3. A. Semėnas, — "Daina" Television Co., 3321 So.
Halsted Street, Chicago 8, Ill.

BRAZILIJOJE: Ž. Bačelis, Caixa Postal 9102
Sao Paulo, Brasil, S. A.KOLUMBIJOJE: J. Kalėda, Apartado Aereo 1720,
Medellin, Colombia, S. A.

VENEKUELOJE: V. Venckus.

4. J. Puškorius, 1837 Page Ave., Cleveland 12, Ohio.
5. S. Juzėnas, 15491 Ward St., Detroit 27, Mich.
6. A. Jurskis, 1313 W. Jerome St., Philadelphia 40, Pa

T U R I N Y S

Kalnuotumas Liet. žemėlapyuose	S. DIRMANTAS
Bergždžios pastangos	S. KOLUPAILA
Lietuvos Pasiuntinybės rūmai	
Brazilijoje	V. VINTARTAS
Lietuviškosios architektūros	
kūrybos entuziastai	K. KRULIKAS
Penktasis ALIAS ir PLIAS	
suvažiavimas Baltimorėje	V. VINTARTAS
Technikinė apžvalga	
Nauji leidiniai	
Iš mūsų veiklos	

C O N T E N T S

Hilliness on Maps of Lithuania ...	S. DIRMANTAS
Futile Efforts	S. KOLUPAILA
Lithuanian Legation Building	
in Brazil	V. VINTARTAS
Enthusiasts of Lithuanian	
Architecture	K. KRULIKAS
Fifth Biannual ALEAA and WLEA	
Convention at Baltimore	V. VINTARTAS
Technical Briefs	
Recent Publications	
Our Activities	

VIRŠELYJE:

Palemono kalnas Seredžiuje (Foto: S. Kolupailos)

COVER:

Palemonas Hill, Seredžius, Lithuania

TECHNIKOS

NR. 6 (55)

1958 M. LAPKRITIS — GRUODIS

ŽODIS

KALĖDŲ ŠVENČIŲ IR NAUJŲJŲ METŲ PROGA

sveikiname ALIAS narius ir "Technikos Žodžio" darbuotojus, rėmėjus ir skaitytojus. Linkime, kad mūsų lietuviškoji inžinierių ir architektų šeima gausiai pasipildytų jaunėmis pajėgomis, ir "T. Žodžio" skiltyse su-

mirtų naujos idėjos, nauji profesiniai laimėjimai mūsų visų džiaugsmui, o pavergtos Tėvynės laisvės lūkesčių įsikūnijimo užtikrinimui.

ALIAS Centro Valdyba

ŠV. KALĖDŲ ir NAUJŲJŲ METŲ proga *Pasaulio Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos Centro Valdyba* sveikina visus savo narius ir jų artimuosius ir linki sėkmės ir laimės asmeniniuose reikaluose bei organizacijos darbuotėje.

J. Šimoliūnas, S. Dirmantas, S. Kolupaila, A. Didžiulis, J. Jurkūnas
Chicago, 1958, gruodžio 31 d.

Mieliems Technikos Žodžio Skaitytojams, Rėmėjams ir Bičiuliams Naujųjų Metų proga siunčiame geriausius linkėjimus.

Technikos Žodžio Redakcija ir Administracija

KALNUOTUMAS LIETUVOS ŽEMĖLAPIUOSE

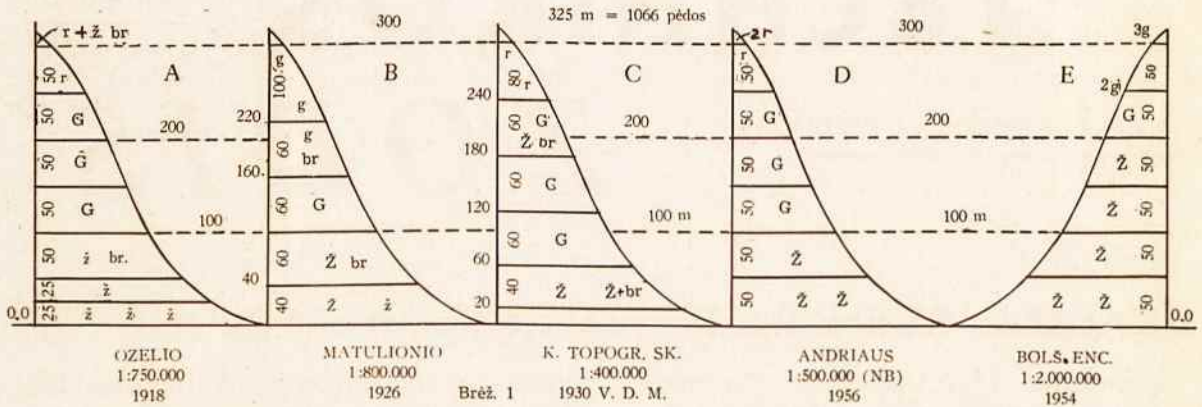
PROF. S. DIRMANTAS

Mūsų krašto kalnuotumą, jo matavimą ir vaizdavimą esu detalai aprašęs mano "Topografijoje" (Kaunas, 1924 m.). Čia rašiau ne apie senovinius ir ne apie topografinius žemėlapius, bet tik apie penkis naujesnius, t. v. kabinetinio tipo žemėlapius, būtent:

- A) 1918 m. K. A. Ozelio 1:750 000 vokiškai — lietuviškai,
- B) 1926 P. Matulionio 1:800 000 lietuviškai,
- C) 1930 A. Krikščiūno 1:400 000 lietuviškai, Karo Topografijos Skyriaus,
- E) 1954 Bolš. Sovietsk. Enc. 1:2 000 000 rusiškai,
- D) J. Andriaus, Liet. Enc. 1:500 000 lietuviškai — angliškai.

Trumpumo dėlei juos toliau žymėsiu autorių pavardėmis ar raidėmis (kaip aukščiau). Šiame penkiasdešimties metų laikotarpyje buvo išleista ir daugiau mūsų šalies žemėlapių, bet juose reljefas ar visai nebuvo parodytas, pav., Lietuvos Automobilių Klubo 1939 — 1940 metų Kelių žemėlapyje, ar kalnuotumui išreikšti buvo pasinaudota anksčiau išvardintų žemėlapių medžiaga, pav. Kilnos žemėlapis.

Visur panaudotas tas pats *pakopų* (kitai — sluogsnių, laipsnių) *spalvinimo* būdas (Layer coloring) Ir spalvos pavartotos tos pačios: žalia, gelsva ir ruda. Skirtumai yra tik atspalviuose, jų uždėjimo būduose ir, svarbiausia, ploto suskirstyme aukščio laiptais ar pakopomis (brėž. 1).

Iš šio brėžinio matome:

1) Nežiūrint didelio mastelių skirtumo, abiejų enciklopedijų žemėlapiai yra padalyti aukščio laiptais visai vienodai: griežtai, be jokios išimties kas 50 metrų.

2) Trijų šimtų metrų aukščio riba (300 m izohipsė) yra atžymėta tik trijuose A, D ir E. Ši riba yra reikšminga savo aukščiu, didžiausiu Lietuvoje, ir duoda žemėlapiuose vaizdų efektą, suteikia vaizdai gyvumo, nes išskiria, atžymi ir parodo pačias iškiliausias, pačias "garsiausias" mūsų krašto vietas.

3) Svarbioji 100 m izohipsė atžymėta net keturiuose žemėlapiuose. Ji atibojia mūsų žemumas nuo kalnesnių plotų. Jos nėra Krikščiūno žemėlapyje, nes pagrindiniu laiptų aukščiu jo buvo paimta skaičius 60 (metrų).

4) 50, 150, 200 ir 250 metrų izohipsės yra trijuose žemėlapiuose.

5) Pati žemiausia (kuri nemažiau svarbi, kaip ir aukščiausia) 20 m izohipsė yra parodyta Krikščiūno žemėlapyje. Nors jis pagrindiniu laiptų aukščiu, kaip matėme, buvo paėmęs 60 m, bet rado reikalinga žemiausią sluogsnį dar suskaldyti į du: (0 — 20) m ir (20 — 60) m. Šiuo reikalu Ozelis yra nemažai atsilikęs nuo Krikščiūno: jis pagrindinį savo pakopų aukštį (50 m) apačioje yra suskaldęs į du vienodo aukščio — storumo laiptelius (0 — 25) ir (25 — 50) m. P. Matulionis pradėjo (0 — 40) m pakopa, toliau žengė, kaip ir Krikščiūnas, po 60 m, o užbaigė net šimto metrų aukščio laiptu.

6) Abiejų enciklopedijų žemėlapiai vienodai pradeda (0 — 50) m žemiausia pakopa ir tokį laipto aukštį išlaiko iki pat viršaus. Bolševikinę enciklopediją galima dalinai pateisinti, nes:

a) jos žemėlapių mastelis yra žymiai smulkesnis negu kitų,

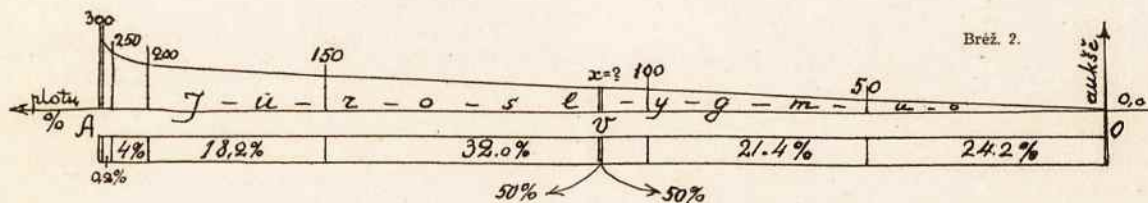
b) tuo būdu ji išlaikė pakopų aukščių *vienodumą*,

c) jai reikėjo skaitytis su to leidinio kitų kraštų žemėlapiams: negi keisi mastelį ir spalvų skalę kiekvienam žemėlapiui?

Dabar kiek apie spalvas ir atspalvius. Žemoms vietoms atžymėti visur pavartota žalia spalva. A, B ir D žemėlapiuose žaliai padengti plotai nuo 0 iki 100 m, žem C — nuo 0 iki 60 m, o sovietiniame — net iki 200 m. Todėl bolševikinė Lietuva išėjo žalsvoka, kaip ją ir esame pratę matyti Vidurinės ir Rytų Europos atlasuose. Šiaip, kad ir 2.000.000 mastely, bet tokiame stambiam leidinyje grynai fizinio tipo žemėlapyje Lietuvos kalnuotumas turėjo ir galėjo būti parodytas žymiai kruopščiau ir gyviau. O kaip kad yra, — tai toli nuo "pryšakinės" technikos.

Mano brėžiny atspalvio tamsumas atžymėtas atitinkamos raidės pakartojimu: žaliai — ž, geltonai — g ir rudai — r; br. — reiškia: šrafavimo brūkšniai. Atspalvių randame nuo penkių iki aštuonių. Šviesiausi (žalia ar geltona) atsiekti brūkšniais (šrafavimu). Ozelis aukščiausių vietų rudumą sustiprino dar žaliais brūkšniais: tuo būdu, nedauginant spalvų kiekio, laimėjo dar vieną efektą. Žemėlapyje D sluogsniams (150 — 200) ir (200 — 250) m spalvų skalėje yra parodytos ryški oranžinė ir rasilinė spalvos, bet pačiame "tekste", t. y. žemėlapyje, atitinkamų spalvų nėra: jų vietoje yra stipresnė geltona. Minėtus atspalvius randame tik šalutinėse istoriniai — politinėse schemose, kurios savo išore taip pakenkė žemėlapiui.

Toliau kalbėsiu tik apie keturis mūsų autorių kartografinius kūrinius: A, B, C ir D. Savaiame kyla klausimas: "Kuris autorius pasirinktą reljefui vaizduoti būdą geriausiai pritaikė Lietuvos paviršiui?"

Mūsų geografinėje rašliavoje neteko užtikti Lietuvos reljefo analizės, ypač jos paviršiaus aukščių. Klystų tas, kuris, paėmęs iškiliausios krašto vietos aukštį (320 m = 1049,9 pėdų) ir žemiausios pas mus, atseit nulį, ir jų sumą padalinęs iš dviejų, manytų, kad Lietuvos paviršiaus vidutinis aukštis yra 160 metrų. Mat, reikia atsižvelgti atitinkamo aukščio plotų gausumo; tenka apskaičiuoti t. v. *pasvertas ir kvalifikuotas* vidurkis.

Mano gana paviršutiniai, remiantis žemėlapiu D, apmatavimai ir apskaičiavimai (jų pora puslapių) parodo, kad šio žemėlapiu apimtas plotas vidutinio — generalinio aukščio laiptais (pakopomis, sluogsniais) taip susiskirsto:

nuo 0 iki 50 m	apie 24%	viso ploto
nuo 50 iki 100 m	apie 21%	viso ploto
nuo 100 iki 150 m	apie 32%	viso ploto
nuo 150 iki 200 m	apie 18%	viso ploto
nuo 200 iki 250 m	apie 4%	viso ploto
nuo 250 iki 300 m	apie 1%	viso ploto

nuo 300 ir aukščiau yra visai nežymūs plotai, o t. v. depresijų visai nėra. Taigi *vyrauja (nes sudaro viso ploto 53%) vietos, iškilusios tarp 50 ir 150 metrų*. O mūsų šalies mano išskaičiuotas paviršiaus aukščių *kvalifikuotas vidurkis yra šimtas su keliais metrais ar apvaliau: vidutinis Lietuvos paviršiaus aukštis yra 100 metrų* (apie 325 pėdos). Tas skaičiavimo keliu gautas rezultatas patvirtina ir grafiku (brėž. 2): tarp taškų O ir A randame vietą, atitinkančią plotų 50%, t. y. grafiko vidurį ir ties ją matome aukštį x , kiek didesnį negu šimtas metrų. Plotai virš 300 m nesudaro nei vieno nuošimčio. Gi žemiausieji, nuo jūros lygmens iki 50 m (pabrėžiu — pagal Andriaus žemėlapi), — užima viso paviršiaus beveik ketvirtadalį (24%).

Mūsų pajūrio dalis dėl visai mažo absoliutinio aukščio (nuo 0 iki 10 m) sudaro savotiškai skirtingą Lietuvos kraštovaizdį. Tai yra Minijos žemupio ir Nemuno deltos plotai ir kiek į šiaurę pagal žemaičių Šventosios žiotis ir toliau Liepojos link. Šių vietų ypatybės plačiai buvo aprašytos 1957 metais A. Neverdausko čikagiškėje Laivojoje Lietuvoje ("Mažoji Lietuva — Nemuno del-

ta"). Šis mūsų tėvynės kampas yra tiek savotiškas, skirtingas ir ypatingas, kad negalima jo žemėlapyje neiškirti ir rodyti vienodai, kaip ir gretimais, mums įprastais, normalaus tipo plotais. Tai suprato visi trys mūsų pirmųjų žemėlapių sudarytojai. Mano manymu, būsiamiems kartografams vertėtų jų pirmtakūnų nurodyta linkme eiti dar toliau ir žemiausiąją nurodytą pakopą imti tik iki dešimties ar net penkių metrų aukščio. Gi Nemuno slėnio dugnu pasiekiamas dvidešimties metrų aukštį tik Kauno apylinkėse. O gi čia tų šlapių patvinusių pievų, balų bei pelkių nėra nei pėdsako (nuo pat Rumšiškių iki Jurbarko). Taip pat gerai žinome, kad ir pačiame pajūry — Palangoje, Juodkrantėje, Nidoje, Rasytėje, Palvininkuose, Krante ir daug kur kitur yra kad ir neaugštų, bet sausų, gražių, sveikų, kiek iškilesnių vietų... (Pav. 3,4)

Kasgi pasidarė, kai, paėmus apatinę pakopą net iki 50 m aukščio, tamsiai žalia žemumų spalva Andriaus žemėlapyje užtvindė beveik ketvirtadalį viso Lietuvos ploto?

Kaip portretas yra asmens veido atvaizdas, taip ir fizinio tipo žemėlapis yra krašto atvaizdas. Negalima gi žemėlapyje rodyti visai vienodai tokius skirtingus plotus, kaip pav. šviesiai geltono net balzganos smėlio, Užmario sausas, plikas ir aukštokas kopas (Pav. 5), miškais bei sodais apžėlusius ar javais banguojančias kalnuotas Tilžės, Ragainės ir Vilkiškių apylinkes ir

Pav. 3/4

anksčiau minėtas Rusnės — Karklės — Gilijos pelkėtas, patvindytas lygumas. Be to toji nelemtoji žaliojo tvano 50 m aukščio riba D žemėlapyje parodyta gana netiksliai, nerūpestingai, su skriauda aukštesniems, sausesniems, sveikesniems Lietuvos plotams. Ji užgriebė visą Sembų pusiasalį, Girduvos, Įsručio, Pilviškių, Jurbarko, Tauragės, Klaipėdos, Kretingos, Skuodo ir kitas sausas ir iškilesnes apylinkes. Ji giliai įsibrovė nuo Rygos įlankos ir užtvindė Joniškėlio, Pasvalio, net Kėdainių rajonus ir ties Kaunu susijungė su Nemuno slėniu. O gi Sembų krašte yra plotų, iškilusių net iki 110 metrų (Pav. 6). Vėl Užmario kopose gi randame pakilesnių (virš 60 m) vietų su žinomomis viršūnėmis; ties Nida — Angių 58,4 m, Karvaičių — 59,6 m. O dar prie Rasytės! Nors pats Rambynas dabar siekia tik iki 47 m, bet tame pačiame Vilkiškių kalnyne yra nemažai kalnelių virš 50 m: Kapelos 73 m, Dangaus 54 m, Apsta 65 m, Krokužkalnis 68 m, gi Obšrutkalnis stiebiasi net iki 75 m. Ir visos čia išvardintos vietovės ir kalneliai mūsų naujojo kartografo negailastingai paskandinti skaudžioje tamsioje žalumoje!

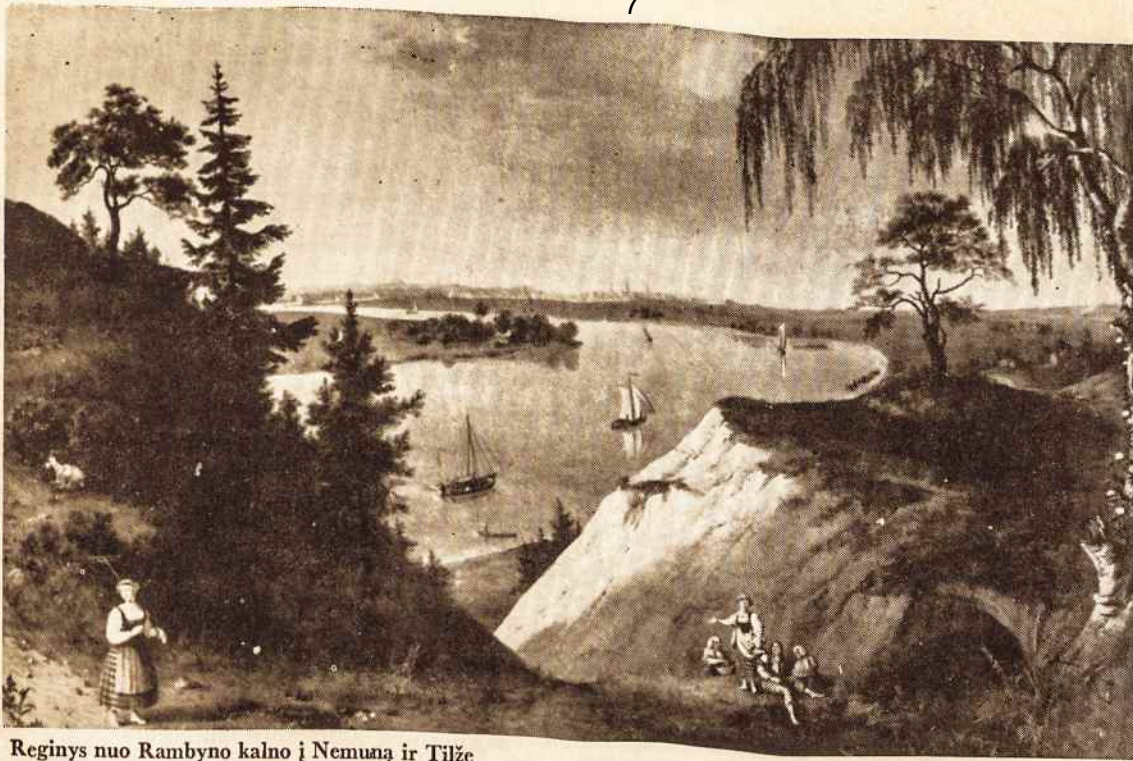
Vaizduojant fizinio tipo žemėlapyje kokį kraštą, yra būtina parodyti jo kalnuotumą. Bet šalies reljefas priklauso ne vien tik nuo paviršiaus

vidutinio (ar generalinio) nuo jūros lygmens aukščio. Gali būti porą tūkstančių metrų iškilusi, bet visai lygi, plyni plokščakalnio tipo šalis. Vėl kitur randame vos tik porą šimtų metrų iškeltą kraštą ar mažesnį rajoną, kur, palyginant nedideliame plote, užtinkame virtingą kalvagubrių, kopų, skardžių, daubų, slėnių, klonių ir begalę kitokių nelygumų su daugiau ar mažiau stačiais šlaitais. Nedera gi šiuos, taip skirtingų ypatybių, kraštovaizdžius atvaizduoti visai vienodai — lygia spalva. Vidutinis krašto aukštis visko dar nepasako. Reikia parodyti reljefo *po būdį*, jo charakteringos *ypatybės*, jo gyvumas, raukšlėtumas, iškilumų ir įlinkimų dydis, nelygumų formos, o ypač *šlaitų statusas*, taip reikšmingas žmogaus veikloje. To visko neparodžius, ne tik negausime teisingo vaizdo, bet dar blogiau, — būsime suklaidinti.

Žinoma, netenka reikalauti negalimo. Kabinetinis žemėlapis tai ne topografinis; mastelis 1:5 000 — tai ne 1:500 000 ar ne 1:5 000 000. Kai gamta vaizde sumažinama 500 000 kartų ar daugiau — tai detalės, smulkmenos išnyksta, pasidaro nebeatomos ir nebeparodomos... Neparodysi ir nėra reikalo parodyti kiekvieną namą, kupstą, medį ar akmenį. Bet *bendras krašto kalnuotumo po būdį turi būti teisingai pagautas ir*

Keliaujančios smiltys lietuviškoje Baltijos pakrantėje

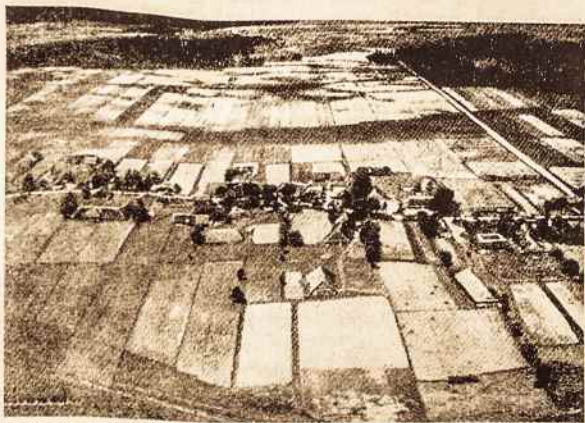

Reginys nuo Rambyno kalno į Nemuną ir Tilžę

(Pavikslas iš 1840 metų)

Sembos šiaurinis kraštas į š. nuo Karaliaučiaus.

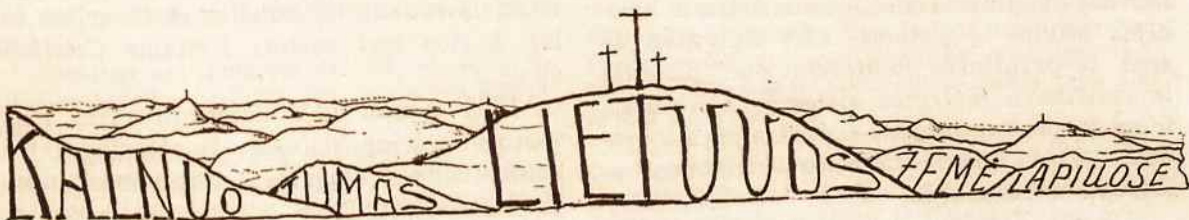

Lietuvos kaimas lygumoje

atvaizduotas. Šių laikų menininkai — kartografai ir litografai sugeba tai neblogai padaryti. Bet tam reikia daugelio tinkamų sąlygų... Kai jų nėra, — brangus mylimos motinos veidas gali išeiti kiek sužalotas...

Pabaigai turiu atsakyti į mano iškeltą sunkią klausimą, kuris žemėlapis geriau atvaizdavo

Lietuvos reljefą? Įvertinant metodo pritaikymą krašto savybėms, turėtų šaltinių patikimumą bei gausumą, mastelį, išpildymo techniką, autorių profesinį patyrimą, spaustuvių įrengimą, dažų patvarumą ir t. p., prieinu išvadą: geriausiai pavyko K. A. Ozeliui.

BERGŽDŽIOS PASTANGOS

Prof. S. Kolupaila, Notre Dame

Mūsų kolega Bronius Galinis šių metų pradžioje mėgino išjudinti svarbią problemą — pakeisti archaišką anglų matų sistemą į logišką metrišką, siūlydamas paskirti atitinkamą komisiją ir gauti iš kongreso lėšų jai veikti. 700,000 inžinierių, naudodami seną sistemą, neproduktingai eikvoja 15% darbo laiko, o metrinė sistema duotų 105,000 inžinierių ekonomiją... Adams padėjo už iniciatyvą ir nusiuntė Galinio pareiškimą į Komercijos departamentą... krepšį. Vėliau politinės intrigos privertė tą įtakingą asmenį pasitraukti iš Baltųjų Rūmų.

B. Galinis pasiūlė man įtraukti į tą akciją kitą žymų ir labai įtakingą žmogų, Notre Dame un-to prezidentą Th. Hesburghą. Prezidentas paprašė parašyti memorandumą ir įteikė jį National Science Foundation, mokslui remti organizacijai, kurios vadovybėje jisai dalyvauja. Mano memorandumo turinys buvo toks:

Mes dalyvaujame pastangose atstatyti JAV tarptautinį prestižą ir atgauti mūsų vadovavimą technikos pasaulyje. Viena iš rimtų kliūčių ant šio kelio yra mūsų užsispyrimas neprisijungti prie universalinės dešimtainės matų sistemos ir įvykdyti T. Jeffersono pažadą. Nepriklausomybės deklaracijos autorius yra garbinamas už tai, kad 1786 metais įvedė dešimtainę dolerių sistemą vieton painių britų pinigų. Jis norėjo įvesti ir visus kitus dešimtainius vienetus, kad "svarbiausių gyvenimo reikalų skaičiavimas būtų pajėgiamas kiekvienam, kuris moka dauginti bei dalyti".

Dešimtainės svorių ir matų sistemos idėjos autorius buvo didysis britas J. Watt, 1783 metais: jo vardas įamžintas kilovatuose! Metrinė sistema buvo įvesta prancūzų revoliucijos metu ir taikoma nuo 1801 metų. Sistema paplito po Vakarų Europą, Vokietija įvedė ją 1871, Rusija 1919 metais. Dabar net daugiausia atsilikusios šalys ir kolonijos priima tą sistemą. JAV dalyvavo visose tarptautinėse konferencijose, pasirašė ir ratifikavo metrinės sistemos konvenciją ir gavo du prototipus — metrą ir kilogramą — kurie laikomi mūsų matų rūmuose — Bureau of Standards.

Pasenusi britų sistema, kurios mes vis laikomės yra vokiečių kilmės, iš Hansos laikų, kada ji per kelis šimtmečius vadovavo prekybai su Anglija. Štai keli senų britų vienetų apibrėžimai: Henriko I — jarda yra atstumas tarp karaliaus nosies ir jo ištiesto nykščio: rūta yra sudėtinis ilgis kairiųjų pėdų 16 vyrų, išrikiuotų kulnas prie nykščio, kai išeina iš bažnyčios sekmadienio rytą. Edwardo II — trys miežių grūdai, apvalūs ir sausi, sudaro colį, 12 colių — pėdą, 3 pėdos — jarda. Svorio vienetas — avoirdupois svaras — perimtas iš Hansos 1266 metais.

Ypatingai svarbi garsaus britų fiziko lordo Kelvino (W. Thomsono) nuomonė apie "varginančią smegenis, žudančią protą" britų matų sistemą: manau, kad neprasilenkiu su tiesa tvirtindamas, jog bent pusę laiko technikai ir braižytojai inžinierių ir matininkų įstaigose eikvoja veltui, esu tikras — ne mažiau kaip pusę — kadangi jie yra verčiami naudotis tuo nepatogiu mišiniu svorių ir matų. Prancūzų metrinės sistemos įvedimas reikštų begalinę ekonomiją įvairių rūšių įstaigose, techniškose ir komercinėse, ir net krautuvėse.

Kita reikšminga nuomone: Metrinės sistemos įvedimas Anglijos mokyklose sutauptų nemažiau kaip metus mokslo laiko. Tai atitinka nenaudingam eikvojimui 15 milijonų metų žmonių amžiaus JAV (rašyta 1896 metais).

Tenka pritarti vieno užsieniečio, iš Venecuelos, atvirai nuomonei: vienas nuostabus dalykas JAV yra tas, kad Amerikos tauta, tiek gudri, pažangi ir praktiška daugelyje gyvenimo sričių, tebe naudoja sistemą, kuri atrodo tokia kvaila ir nepatogi šalia logiškos ir paprastos metrinės sistemos.

Prieš 70 metų Fahrenheito termometro skalė buvo taip įvertinta: toji skalė prasideda nesąmonėje ir niekur nesibaigia. JAV bus viena iš paskutinių aukštos civilizacijos šalių, kurios ims vartoti šimtainę Celsijaus skalę...

1893 metais JAV kongreso aktas leido vartoti metrinę sistemą. Ji sėkmingai taikoma fizikoje, chemijoje, dirvų mechanikoje, elektrotechnikoje, geodezijoje. Nedaug

belieka baigti mūsų nereikalingą opoziciją.

Prašau Tamsta, Prezidente, panaudoti visą Tamstos autoritetą ir pajudinti tą tarp-tautinės reputacijos reikalą. Būdamas iš-auklėtas senąja matų sistema, pergyvenau metrinės sistemos įvedimą Rusijoje 1919 metais ir per eilę metų pripratau prie tos patogios ir paprastos sistemos. Dabar, per 10 metų mano ištikimos tarnybos Notre Dame universitete jaučiuos darą nusikalstamą darbą prieš Amerikos jaunimą, gaisindamas tiek laiko senobiniam mišiniui paining matų, atmestų kultūringame pasaulyje.

Mano memorandumas ne tiesiog pateko į biurokratų krepšį. Po kiek laiko gavau matų rūmų National Bureau of Standards direktoriaus A. V. Astino laišką, kuriame jis man reiškia užuojautą, kad turiu vartoti anglų sistemą po to, kai buvau išaugęs metrinėje. JAV galėjo priimti metrinę sistemą anksčiau, bet dabar pramonės pakeitimas kaštuotų per daug. Tačiau, metrinė sistema vis daugiau taikoma: farmaceutai neseniai nutarė laikytis vien metrinės sistemos. Pagal tradiciją šioje šalyje kiekviena grupė gali naudotis tokiais matais, kurie, jai at-

rodo tinkamesni. Svarbu nustatyti tikslią matų definiciją ir įvairių matų santykius. Todėl jo įstaiga šiuo metu yra užimta colio dydžio suvienodinimu. Ir direktorius pridėjo straipsnį apie pastangas standartizuoti colį. Pasirodo, kad colis JAV, Kanadoje ir Australijoje skiriasi nuo britiško apie 2 milijoninėmis dalimis: be to, britiškas colis vis rodo tendenciją trumpėti, bet ne dėl kintamo atstumo tarp karališkos nosies ir nykščio, tik dėl didesnio matavimo tikslumo. Tuo tarpu metras lieka tas pats. Taigi, matome, kad aukščiausia matų įstaiga dar neranda išėjimo iš akligatvio.

Žinome iš prityrimo, kad, perėjus prie metrinės sistemos, nebuvo reikalo keisti nei atstumo tarp geležinkelių bėgių, nei ratų, nei vamzdžių skersmenų. Ir dabar, pagal Amerikos standartus, 1 colio vamzdis turi diametrą 1.049 colių, 2 su puse colių — 2.469 colių, jei jie yra spižiniai; geležiniai ar variniai turi kitus matus... Kam tas užsispyrimas? Parafrazuodami poeto žodžius, žinokime, kad "peiks mus ainiai, kad ištizėliai buvom"...

Lietuvos Pasiuntinybės rūmai Brazilijoje

V. Vintartas

Š. m. gruodžio 12 d. "Vienybės" nr. 49 ("Pasiuntinybės su Lietuvos Atstovu Rio de Janeiro") skaitome: "Įdomiausia, kad Amerikos Liet. Inžinierių ir Architektų d-ja susirūpino iškelti šį klausimą savo suvažiavime, siūlydama padaryti rūmų projektą nemokamai". Kadangi šis klausimas šių eilučių autoriaus suvažiavime tikrai buvo iškeltas (žiūr. suvažiavimo aprašymą) ir kadangi reikalas yra neatidėliotinai skubus, tai yra būtina jį plačiau nušviesti visiems PLIAS - ALIAS nariams. Tam tikslui čia pateikiu š. m. lapkr. 24 d. iš Liet. Pasiuntinybės Brazilijoje gautų informacijų svarbiausius, išimtinai techninius duomenis.

"Lietuvos Pasiuntinybė Rio de Janeiro yra gavusi, kaip ir kitų draugiškų Brazilijai valst. atstovybės, žemės sklypą naujoje sostinėje Pasiunt. rūmams statyti.

Sklypo didumas — 25,000 kv. metrų (100 x 250).

Lietuvos skl. numeris yra 23, — šalia Indijos ambasados parinkto skl., kuris yra kampinis.

Visos pasiuntinybės, kurių dabar yra 65, gavo vienodo didumo sklypus. Jos bus sukoncentruotos Avenida das Nacoes. atseit, Tautų Alėjoje — gatvėje, kuri yra 12 km ilgumo ir yra

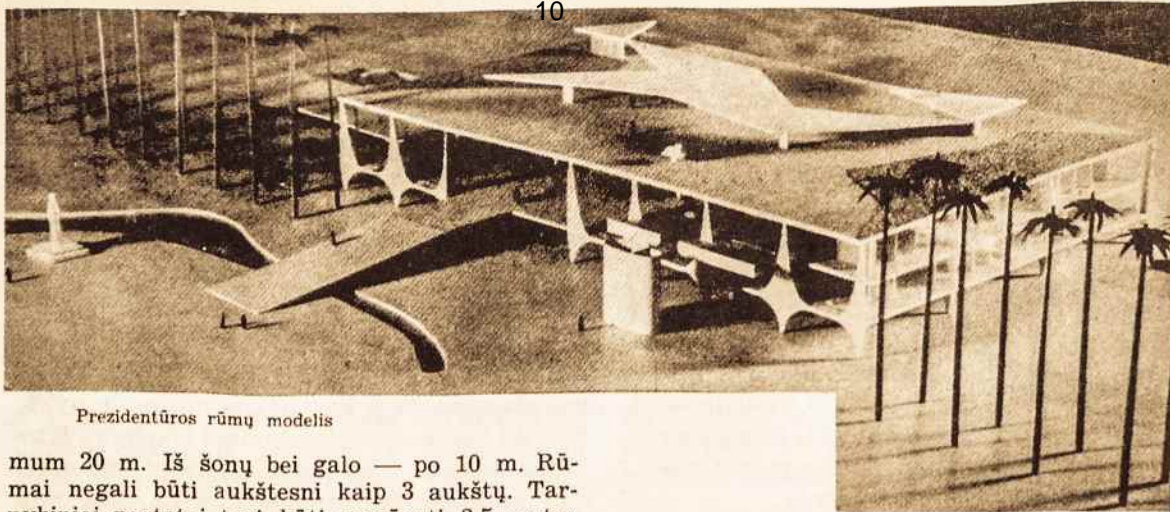
išvesta tarp ežero ir miesto kultūrinio sektoriaus (žiūr. pridedamą planą).

Gautas sklypas turi būti apstatytas laike dviejų metų, nes 1960 m. balandžio mėn. naujoji sostinė jau veiks.

Sostinė Brasília yra Goyaz valstijos plokštikalnyje (apie 800 m. nuo j. lyg.) ir apie 940 km oro keliu nuo Rio de Janeiro. Naujoji sostinė yra suprojektuota ultra - moderniškai ir yra apskaičiuota 200,000 gyv. Dabar, statybai vykstant, joje tėra 50,000 gyv., daugumoje stat. darbininkai. Prezidentūros rūmai, patogus ir puošnus viešbutis bei keli kiti didžiuliai rūmai jau yra baigti.

Sostinės statybai NOVACAP organizacija, kuriai pavesta statybą įvykdyti, yra numaciusi išlaidų tarp 8 ir 10 milijardų kruzeirų (vienas JAV doleris šiandien čia perkamas už 140 kruzeirų). Statybos medžiagų kainos naujoje sostinėje nėra aukštesnės kaip Rio de Janeiro ar Sao Paule — didžiausiuose Brazilijos miestuose: kv. metras statybos n. sostinėje kaštuoja tarp 100 ir 120 JAV dolerių.

Pagal NOVACAP instrukcijas rūmų projektas turi būti moderniškų linijų ir NOVACAP patvirtintas. Pastatu galima užimti iki 40% sklypo. Atstumas tarp rūmų ir šaligatvio yra mini-

Prezidentūros rūmų modelis

mum 20 m. Iš šonų bei galo — po 10 m. Rūmai negali būti aukštesni kaip 3 aukštų. Tarnybiniai pastatai turi būti apmūryti 2.5 metro siena.

Mūsų (t. y. Liet. Pasiuntinybės. V. V.) pageidavimai:

Rūmai turėtų būti nemažesni kaip 20 x 30 metrų. Juose turėtų būti 3—4 tarnybiniai kambariai: laukiamas, raštinė, archyvas ir ministro kabinetas, — 3 x 4, 4 x 5, 3 x 4 ir 5 x 5 kv. metrų didumo. Liet. atstovo butą turėtų sudaryti: kabinetas - biblioteka, valgomasis, miegamasis ir salonas. Visi atitinkamai erdvūs, — 8 x 4, 5 x 5, 5 x 5 ir 6 x 6 kv. metrų arba net erdvesni, bet su viena svarbia sąlyga: prie salono ar valgomojo reikia priderinti salę, nuo šių kambarių skiriamą sienos platumo durimis. Toji salė, kurios paskirtis būtų — dipl. priėmimai, taip pat turėtų būti pritaikinta kino seansams bei paskaitoms (joje turėtų tilpti 100 — 150 asmenų); numatoma ją panaudoti ir pamaldoms. Rūmuose reikia numatyti ir porą kambarių pravažiuojantiems tautiečiams bei svečiams pernaktoti. Prie rūmų, arba visai atskirai, reikia namelio sargui, taip pat garažo dviem automobiliams ir buto šoferiui. Jų didumo negalime nurodyti, — paliekame tai architektų valiai. Smulkmenų čia neminiu, k. a., kad rūmuose turi būti ir virtuvė, ir maudyklė, ir tualetų kambariai bei sandėliukai, etc., — visa tai užimtų labai daug popierio.

Baigiamosios pastabos:

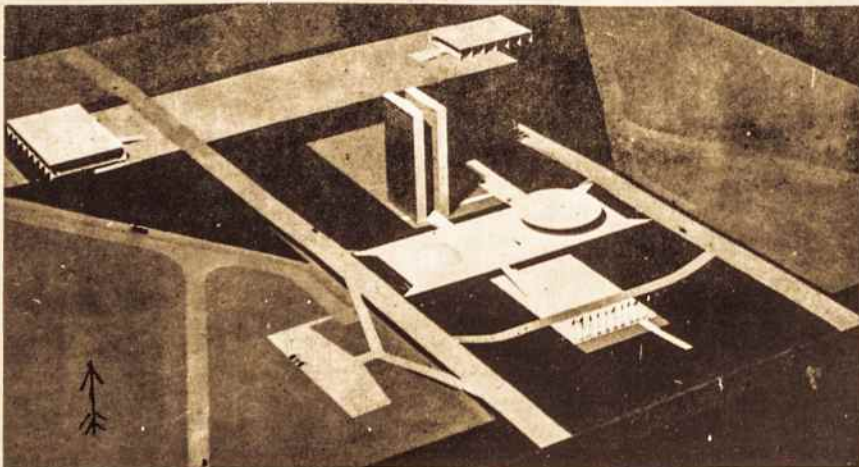
Iš pridėdamų paveikslėlių galima susidaryti vaizdą apie naujos sostinės ultra-modernišką

stilių. Mūsų pasiuntinybės rūmai neturėtų skirtis iš vyraujančios tendencijos, tačiau būtų miela matyti juose ir tautinių motyvų. Turint galvoje, kad Lietuvos teritorija yra okupuota ir nieko iš ten negalima atsigabenti (kitos atstovybės laisvai atsiveš iš savo valstybių reikalingas medžiagas), o taip pat tai, kaip sunku bus sukelti lėšas statybai, numatome (ir NOV-ACAP patvirtina) planą statybai įvykdyti palaipsniui per keletą, ar dešimtį metų. Tačiau pirmoje eilėje reikės raštinės ir atstovui kambario, garažo ir sargui (motoristui) buto.

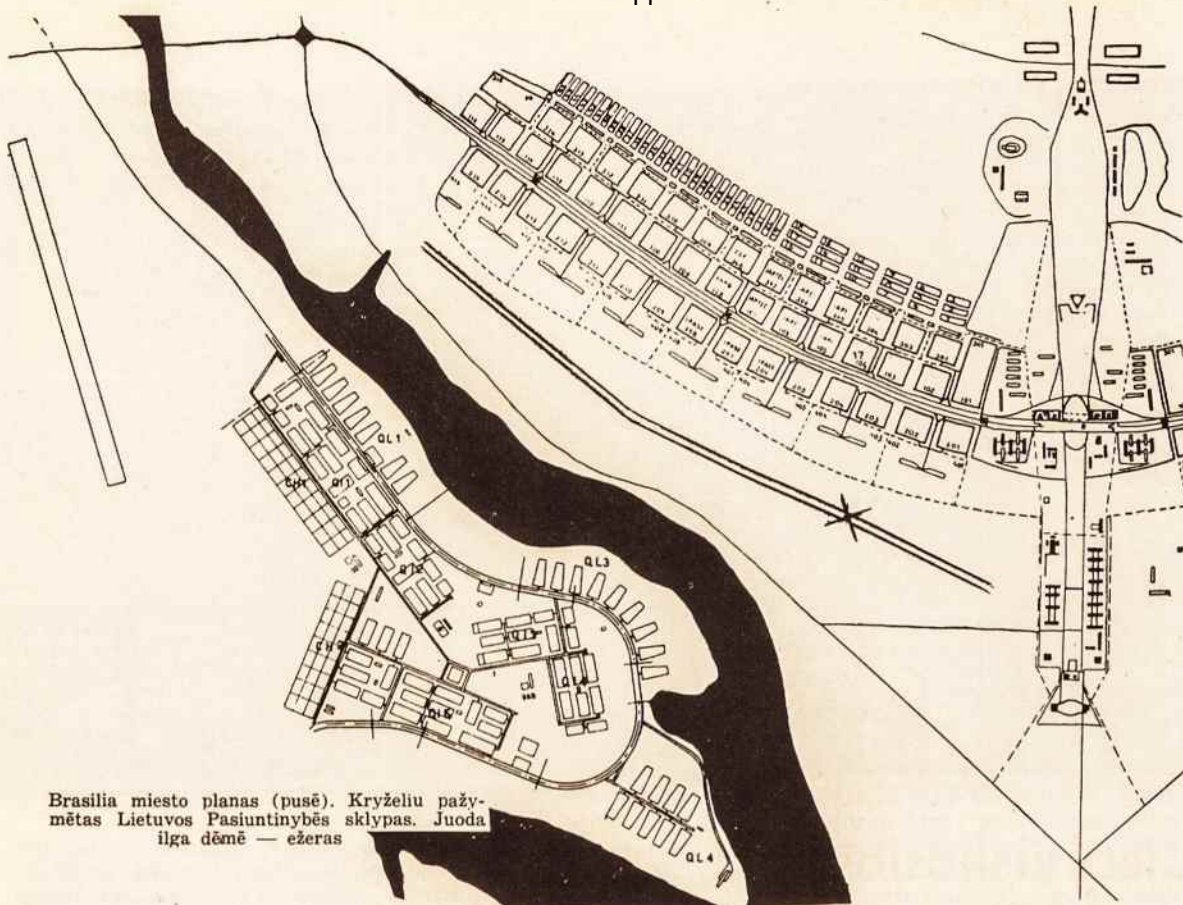
Antrą vertus, priimant dėmesin Brazilijos klimatą, reikia atkreipti architektų dėmesį į tai, kad daug vietos skirtų: arkadoms, patio, solarium vidaus (tarp sienų) nedideliems sodeliams - darželiams; sode numatyti vietą lietuviško stiliaus kryžiui, etc., — žodžiu, elementams, kurie piniginiu požiūriu nebus brangūs, bet suteiks kad ir nedideliems pasiuntinybės rūpams grožio ir imponantiškumo.

Taip galvodami manome, kad už \$50,000 Lietuvos Pasiuntinybė 1960 m. jau veiks Barsilia mieste...

Kyla pavojingas klausimas. Kas būtų, jei iki to laiko politika pasikeistų mūsų nenaudai ir (gink Dieve!) JAV bei Brazilija pripažintų Lietuvą rusams? Atsakau, kad mano galva, to nebus! O jei ir būtų, tai ką reikėtų penkios

Parlamento rūmų modelis

Brasilia miesto planas (pusė). Kryželiu pažymėtas Lietuvos Pasiuntinybės sklypas. Juoda ilga dėmė — ežeras

dešimtys tūkstančių dolerių nuostolis palyginus jį su kruvina tautos tragedija? Tačiau mes čia rimtai manome apsitraukti prieš tokį eventualumą, — rūmus hipotekuoti asmeniui ar organizacijai.

Dabar, turint galvoje, kad Lietuvos nepriklausoma valstybė de jure egzistuoja, kad jos pilnateisis atstovas, ministras Meieris čia ne tik pripažįstamas ir respektuojamas, kaip vienas iš seniausiai Brazilijoje reziduojančių diplomatų, kad jis Brazilijos vyriausybės traktuojamas lygiai, kaip ir didžiųjų valstybių atstovai ir, kad jis (Dr. Meieris) Lietuvos vardu pasirašė priimamą Lietuvos Pasiuntinybės rūmams sklypą (Brazilijos vyriausybės dovaną), tad, kol būklė yra ši, jokių abejonių dėl ateities nekyla, — Lietuvos Pasiunt. rūmai bus centras ne tik lietuviško valstybingumo, bet ir lietuviško veikimo. Tų idėjų vedami mes ir ryžtamės tokiam didžiuliui darbui. **Todėl be galo malonu ir brangu, kad lietuviai inžinieriai ir architektai taip greit ir nuoširdžiai atsiliepė į mūsų nedrąsias užuominas.** (M. pbr. — V. V.).

Priimkite mūsų nuoširdžią padėką ir brolišką pasveikinimą.

(Pasirašė) Petras Babickas, Lietuvos Pasiuntinybės Rio de Janeiro atstovas prie NOVACAP. Rio de Janeiro, 1958. XI. 18".

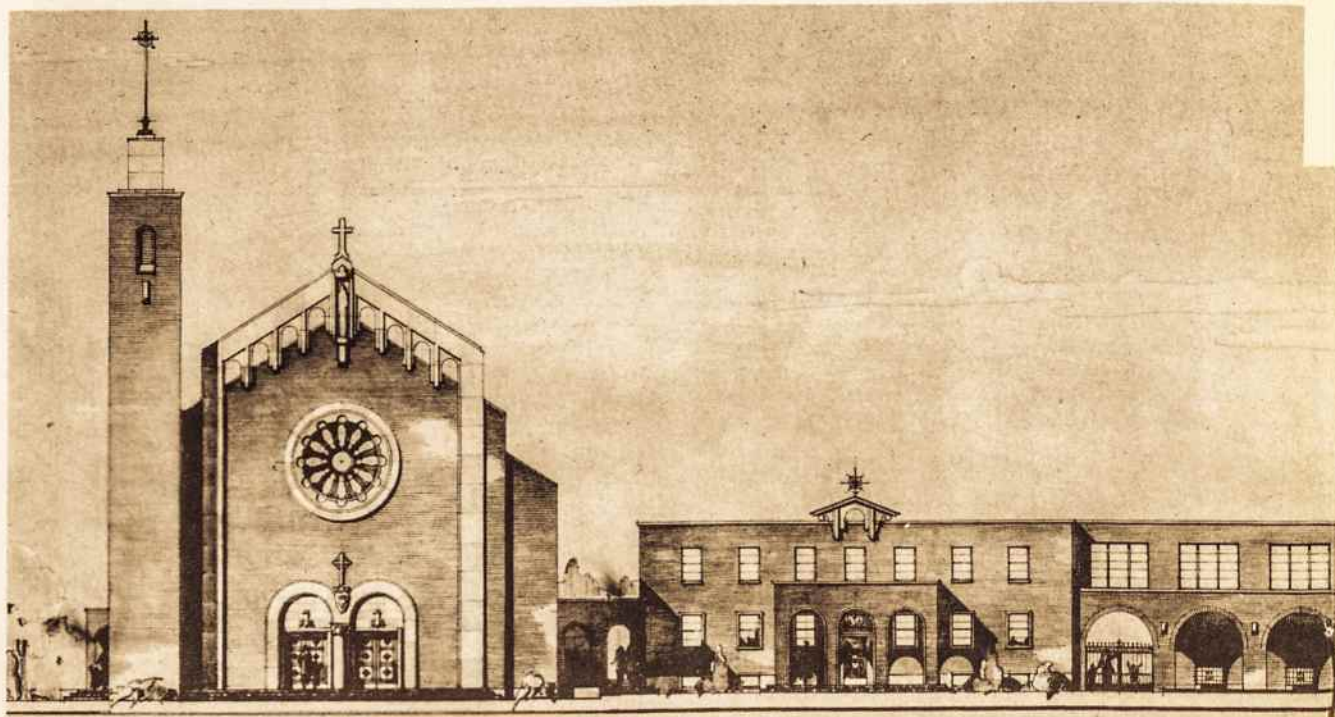
Perteikdamas šią, specialiai suvažiavimui, išsirutintą informaciją, noriu pastebėti, kad vienas pagrindinių PLIAS ir ALIAS tikslų yra: **Tėvynės išlaisvinimas ir jos atstatymas.** Ar begali būti geresnė proga darbų įrodyti, jog mūsų užsibrėžti tikslai nėra vien tik parašyti arba gra-

žiai pasakyti žodžiai? Ypatingai kada tai yra tiesiogiai mūsų profesijai priklausąs reikalas — statyba. **Statyba ant Lietuvos žemės Brazilijoje.**

O lėšos? Iš Paleckio jų tikrai neprašysime, nors turbūt dar nepamiršome, kai 1941 m. pavasarį daugelis turėjome "savanoriškai" atsisakyti mėnesinio savo atlyginimo "taryb. valdžios biudžetui subalansuoti". Aš manau, kad dabartiniu atveju beveik kiekvienas kolega be ypatingų sunkumų ir tikrai savanoriškai galėtų savo Tautai ir Tėvynei paaukoti nors po savaitinį uždarbį arba, bent po šimtinę. Juk vien tik JAV-se turime virš 500 kolegų, nekalbant apie kitą 100 su viršum kitose laisvo pasaulio šalyse. Deja, nedrįstu siūlyti, kad PLIAS ir ALIAS C. V-bos imtųsi iniciatyvos tas lėšas sukelti, kadangi bijau skaudžios teisybės, — daugumas to tautinio susipratimo bandymo gali neišlaikyti. (Jau teko girdėti "patriotinių" pareiškimų: kodėl mes ir kodėl tik mes, o ne kiti?).

Tuo tarpu nekalbant apie lėšas, kolegos statybininkai ir architektai, kuriems šis reikalas yra — jų profesinis dalykas, turėtų nelaukdam, kol galbūt sekančiame T. Ž. pasirodys C. V-bų pranešimas šiuo (manau — konkurso) reikalu, pradėti apie (mažiausiai — škiecinio) projekto ruošimą galvoti arba, teisingiau, pradėti jį ruošti, nes laiko tikrai nedaug iki 1960 metų.

Baigiant tenka pastebėti, jog "padaryti rūmų projektą nemokamai", kaip "Vienybėje" rašoma, atrodo, niekas nesiūlė, bet turbūt kitaip daryti ir nederėtų. Derėtų galbūt pagalvoti tik apie PLIAS ir ALIAS premijas už geriausius projektus.

Lietuviškosios architektūros kūrybos entuziastai

DIPL. STAT. INŽ. KAZYS KRULIKAS

Lietuviškosios architektūros studijinių įstai-
gų: inž. arch. E. Arbo-Arbačiausko — Detroite
ir dr. arch. S. Kudoko — Clevelande įkūrimą
sveikinant, tenka džiaugtis šiuo kūrybiškai ryž-
tingu bandymu, kuris, tikėtina, tikrai prisidės
prie šios problemos puoselėjimo ir ugdymo. Irgi
džiugu, kad ši problema jau ne kartą buvo rim-
čiau sprendžiama išeivijos spaudoje, o juo la-
biau, kad jau sulaukėme ir vertingų lietuviškos
statybos paminklų svetimoje padangėje.

Apie lietuviškos architektūros problemą, t.
y. jau daugelio pareikštų nuomonių sugretinimą
ir apie jau pasiektus laimėjimus, esu paruošęs
placią studiją, kurią vėliau, jeigu TŽ-dyje gausiu
daugiau vietos, pateiksiu ištiesai.

Pamiršta sava architektūra

Taip pavadindamas inž. P. Jurėnas (TŽ 2 - 3
Nr. 1955) rašo: "Kai kitų šakų specialistai Lie-
tuvoje rinko, tyrinėjo ir net kūrė, ieškodami im-
pulsų mūsų tautos pasireiškimų gelmėse, inžin-
ieriai - architektai nesidomėjo savos architek-
tūros puoselėjimo reikalu. Savos architektūros
nestudijavome, nes neturėjome, kas su šia ar-
chitektūrine problema supažindintų būsimus in-
žinierius - architektus". Apie šią užmirštą archi-

tektūros problemą, t. y. apie mūsų tautos am-
žiais sukrautus lobius įvairių pastatų architek-
tūrinėse formose platesnes studijas dar Lietu-
voje pateikė dail. P. Galaunė ir kun. K. Jasėnas.
Tą problemą studijuoti, ją — užmirštą prisiminti
ir toje srityje kurti pakartotinai skatino:
K. Krulikas (Savivaldybė Nr. 2, 1934 ir Tech-
nikos Pasaulis Nr. 1, 1946), dail. A. Varnas
(Draugo Kult. priedas 1953.II.7), inž. arch. V.
Švipas (Inž. Kelias Nr. 4, 1946), dipl. inž. arch.
J. Mulokas (Technikos Žodis Nr. 1, 1951), stat.
inž. M. Ivanauskas (Mūsų Lietuva Nr. 435 (44),
1957. XI. 3), inž. arch. E. Arbas-Arbačiauskas
(Draugo Kult. priedas 1956. XII. 29), kultūri-
ninkas P. Babickas ALIAS Chicagos skyriui 1958
vasario mėn. paskaitoje ir kiti kultūrininkai.

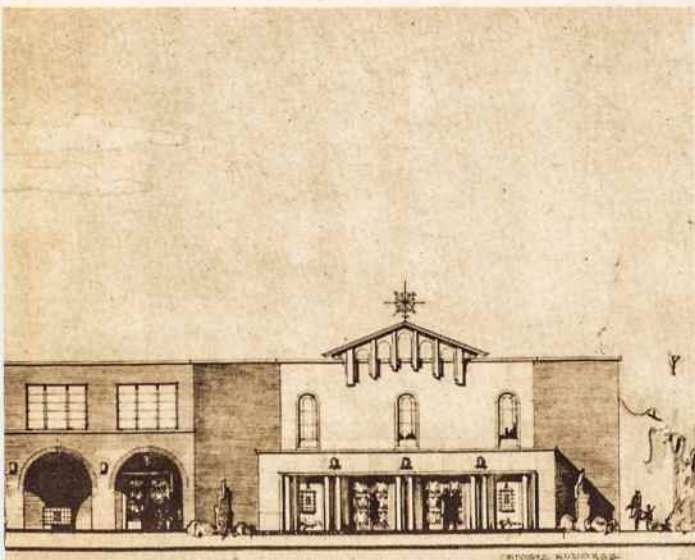
Lietuviškas stilius, kurio nepažinojome Lietuvoje

Tai beveik visiškai teisinga antraštė, kurią
naudoja V. Meškauskas (Vienybės Nr. 39, 1956.
X. 12) rašydamas: Neprikl. laikais lietuviškas
stilius, galima sakyti, buvo užmirštas. Visų pir-
ma dėlto, kad neturėjome Vilniaus su jo archi-
tektūrinėmis brangenybėmis, kurios, be abejo, būtų
dariusios didelę įtaką, antra, veikė po I-jo karo
paplitęs architektūros dėsnis skelbiąs, kas tiks-
linga, tas ir gražu... Už tat kiek nuostabu, kad
Neprikl. laikais Lietuvoje buvo pastatytos tik
prof. V. Dubeneckio dvi bažnyčios: Betygaloje,
Vilniaus baroko įtakoje, ir medinė Karmėlavos
bažnyčia senojo lietuviško stiliaus..

Teritorinė kliūtis — ne kliūtis

St. Tamulaitis (Draugo Kult. priede 1957. X.
19) tokia antrašte rašo: Kai kas pastebi, kad me-
nininkas, fiziškai atitrūkęs nuo savos tautos, ati-
trūksta ir psichiškai — kūrybiškai nuo savo gy-
vybės šaltinio; ką nors reikšmingesnio jis nega-
lys sukurti. Tvirtinimas klaidingas. Jį griaua me-
no istorija. Mickevičius, Slovackis, Turgenevas,
Baironas, Ibsenas, Thomas Mann, Stefan Zweig,
Franz Werfel ir daugybė kitų didžiųjų menininkų

Nepaliaujamos Pagalbos Dievo Motinos bažnyčia ir vienuolynas, klebonija ir mokykla Clevelande, Ohio. Arch. Dr. Stasio Kudoko projektas. (Šiomet pradėti statybos darbai).

geriausius ir iš dalies tautiškiausius savo veikaus sukūrė užsieniuose, dažnai ilgoje nesibaigiančioje emigracijoje... Be tautybės nėra nei meno, nei tiesos, nei gyvenimo — tvirtina kiek perdėdamas rusų rašytojas Turgenevas, veik visą laiką gyvenęs Vakaruose...

Lietuviškos architektūros paminklai svetimoje padangėje

Prie St. Tamulaičio suminėtu svečiose valstybėse kūrusių talentų malonu prijungti ir lietuvius architektus, jau sukūrusius ir toliau kuriančius šaunius lietuviškos architektūros paminklus svetimoje padangėje.

Pirmasis ir žymiausias iš jų, tai VDU-tą Lietuvoje baigęs dipl. inž. arch. J. Mulokas. Jo meistriškos ir briljantinės kūrybos pasisekimo ir lietuviškojo meno glėbėjį — užsakytojų skatinami, pastebimai ir vis sėkmingiau įsijungė ir užsieniuose mokslus baigusieji lietuviai architektai: J. Kova - Kovalskis, S. Kudokas, A. Kulpavičius ir taip pat VDU baigęs K. Kriščiukaitis.

Linkėtina ir toliau jiems visiems geriausios sėkmės lietuviškosios architektūros paminklų kūryboje. Kuo daugiau tegul bus sukurta ir pastatyta gražių lietuviškųjų paminklų svečiose šalyse, o kai rusiškas visa lietuviška naikinaš bolševizmas bus sunaikintas, tegul bus visa Lietuva — lietuviškojo meno šalis, kaip kad mūsų Vilnius — meno miestas.

Dar du lietuviškosios architektūros entuziastai

Inž. arch. E. Arbas-Arbačiauskas (Draugo kult. priede 1956. XII. 29) rašo: Lietuviškas menas turi išeiti į viešumą su lietuviška architektūra visame mūsų išėivijos gyvenime. Šie reiškiniai jau pasirodo tai vienur, tai kitur: statomos ir perkonstruojamos liet. parapijų bažnyčios, mokyklos, salės pagal liet. architektų projektus, bendradarbiaujant lietuvių menininkams ar dailininkams. Ir turėtų būti

reiškiamą didelę pagarbą lietuviškų parapijų klebonams ir vienuolynams, nes jie pirmieji pasigedo lietuviško meno čia Amerikoje ir praverė plačiai bažnyčių, vienuolynų duris lietuviams architektams, menininkams ir lietuviams statybininkams - konstruktoriams.

Labai mažai kas iš kitataučių supranta lietuviškai ir negali grožėtis lietuviška literatūra, bet kiekvienas pamatys ir sustojęs grožėsis pastatais, teiraudamasis, kieno tie meno paminklai sukurti, ir tik pagal tai vertins mūsų kultūringumą. Taipgi tiktai glaudus visų kultūrinių sričių bendradarbiavimas užtikrins jaunųjų kartų lietuviškumą.

Inž. arch. E. Arbas, nors dar jaunas, bet jau spaudoje pasireiškęs vertingais bendrosios architektūros, meno, lietuviškos architektūros rašiniais ir savos srities kūryboje.

Mokėsi technikos ir ekonomijos mokslų Kauno ir Vilniaus un-tuose, architektūrą studijavo Vienoje, Stutgarte, 1950 baigė Lawrence Technologijos institutą inž. arch. laipsniu, išlaikė valstybinius egzaminus ir gavo JAV-se registruoto inž. arch. teises.

Vokietijoje vadovavo "Graf Zeppelin" ir "Maybach" įmonių statyboms. Nuo 1947 JAV-se dirbo kaip projektuotojas pas žymų suomį arch. E. Saarinen minėtame institute ir pas garsųjį norvegų arch. Swanson, Bloomfieldhills, Mich.

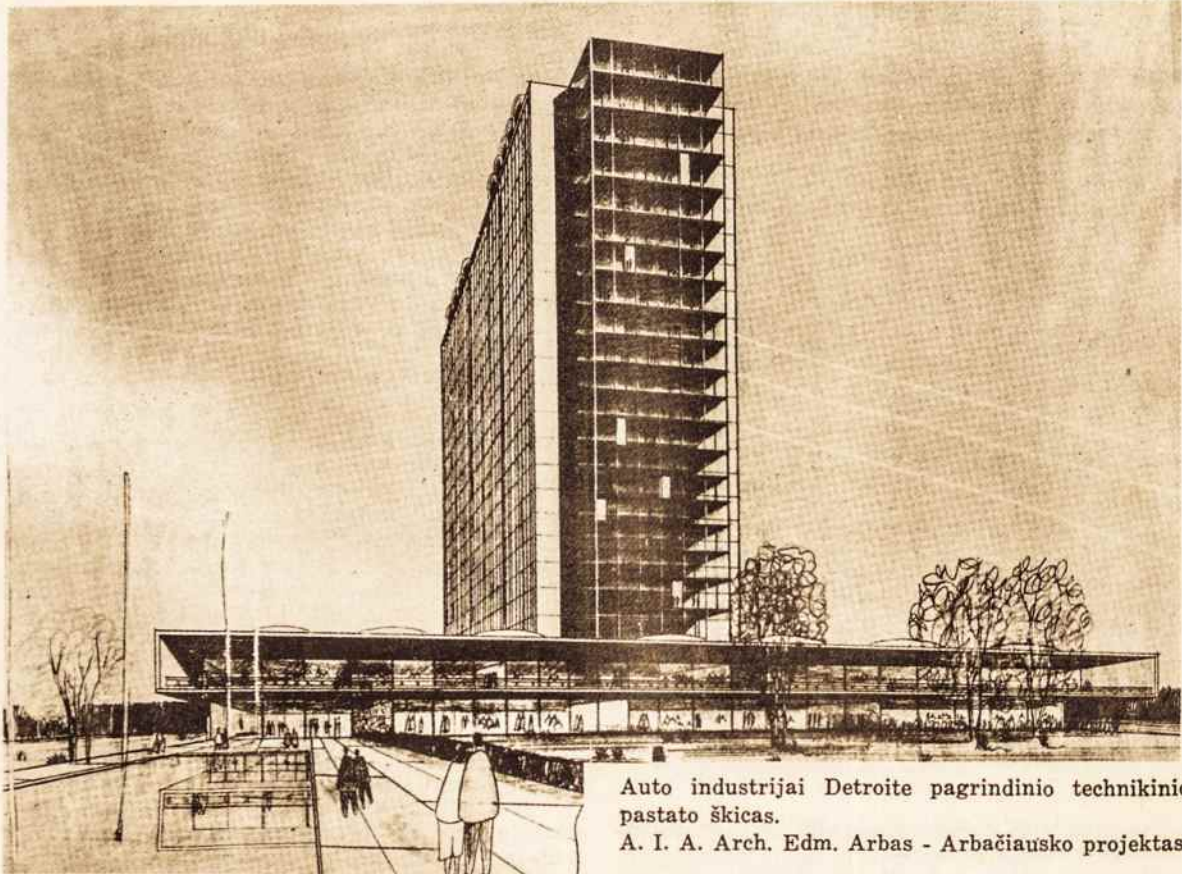
JAV-bėse yra prisidėjęs prie visos eilės stambių pastatų projektavimo, pvz. 500 lovų veteranų ligoninės Detroite, St. James bažnyčios ir mokyklos; Detroito un-to atskirų pastatų, atominių tyrinėjimų laboratorijos, Woodrow Wilson gimnazijos Wyandotte, Mich. ir kitų statybų.

Taip pat veiklus įvairių visuomeninių - kultūrinių organizacijų narys.

Dr. arch. S. Kudokas, 1924 baigė Meno mokyklą Kaune, 1930 aukštojoje karališkoje architektūros akademijoje Milane gavo architektūros daktaro laispnį, o 1954 išlaikė valstybinius egzaminus Columbus, Ohio ir gavo architekto praktikos teises JAV-bėse. Tai vienas pajėgiausių mūsų architektų, papuošęs Lietuvą Karininkų Ramovės rūmais, VD Muziejaus fasadu, gimnazija Šančiuose, ATM-la, Konservatorija, Paežerių, Pilviškių ir Radviliškio bažnyčiomis, Marijonų vienuolyno rūmais Panevėžyje ir kit. JAV-bėse liet. bažnyčia, vienuolynas, klebonija ir mokykla Clevelande; Tėvų pranciškonų bažnyčia, salė ir vienuolynas Toronte; Visų Šventųjų bažnyčia Chicagoje (statoma Roselande). Dirbo Kauno m. savivaldybėje ir buvo VDU-te architektūros katedros vedėju, dėstė architektūrą VDU-te ir ATM-je.

— O —

Iš šių seniai lauktų ir reikalingų įstaigų sumanių vadovų talentų ir kūrybos lauktina naujų vertingų studijų, idėjų ir gražios modernios lietuviškos architektūros kūrinių. Irgi pageidautina, kad būtų surinkta visa lietuviška architektūrinė medžiaga — lietuviško statybos meno lobiai, t. y. savos meniškios formos, puošmenos, ornamentai ir kt., o ir visa tai liečianti literatūra, straipsniai ir kūrybinės nuomonės. Šių įstaigų rimti ir vertingi darbai bei studijos tegul pagaliau įtikins ir kritikų, priešingus moderniosios lietuviškos architektūros kūrybos galimybėms.

Auto industrijai Detroite pagrindinio techninio pastato šķikas.

A. I. A. Arch. Edm. Arbas - Arbačiausko projektas.

ALIAS - PLIAS PENKTASIS SUVAŽIAVIMAS BALTIMOREJE

Baltimorė su vienu milijonu gyventojų yra Maryland'o valstijos didžiausias ir 6-tas didumų miestas J.A.V. Nors vietovė imigrantų buvo apgyventa jau 17-to šimtmečio pradžioje, bet miesto įkūrimo oficiali data yra 1729 metai, kada britų karališkasis gubernatorius patvirtino miesto statymą. 1776-77 metais, po nepriklausomybės paskelbimo akto 1776 m. liepos 4 d. Filadelfijoje, čia posėdžiavo besisteigiančių J.A.V. vadinas Kontinentalinis Kongresas. 1814 m., karo su angliais metu, čia buvo parašytas J.A.V. himnas — „The Star-Spangled Banner“. 1806-21 metais pastatyta pirmoji R. Katalikų katedra J.A.V-se. Keleivių pergabenimas geležinkeliais prasidėjo irgi čia — 1830 metais. Čia 1908 m. lapkričio 22 d. įsteigta ir dabar tebeveikianti seniausioji lietuvių skaitykla (Baltimorės Lietuvių Tautiškas Knygynas), esanti didžiuliose, 1914-21 metais pastatytuose, Lietuvių Namuose.

Baltimorė yra vienas iš J.A.V. kultūrinių, prekybinių bei pramoninių centrų, svarbus geležinkelių mazgas ir pagrindinis geležies bei kitų rūdų ir žaliavų įvežimo uostas, abiejų pasaulinių karų metu buvęs taipgi laivų statybos ir kariuomenės tiekimo centru. Tarp įvairių čia veikiančių pramonės šakų svarbiausios yra: laivų statyba, maisto žaliavų apdirbimas, naftos ir vario perdirbimas, mašinų, automobilių ir traktorių gamyba. Čia veikia žinomas John Hopkins Universitetas, taipgi žinomos aukštesniosios — Loyolos, Morgano ir Notre Dame — mokyklos („koledžai“). Miestas, kuris dėl gausybės istorinių paminklų vadinamas „paminklų miestu“,

savotiškai įdomus vienabučių namų statyba, kurioje tie „namai“ sudaro vieną ištisą pastatą per visą bloką (nuo skersgatvio iki skersgatvio). Tik įkalnėje stovįs toks pastatas savo laiptuotu stogu sudaro vieno su kitu sulipdytu atskirų namų vaizdą. Nekalbant apie tą „barakinį grožį“, tenka pastebėti, kad kartais ir blaiviam esant dienos viduryje, ir tai ne svečiui, bet pačiam šeiminkui, susidaro problema pataikyti į savo „namo“ duris, neužklįstant nenoromis pas kaimyną...

Baltimorėje gyvena apie 6.000 lietuvių, iš kurių apie 600 naujųjų ateivių, o iš šių 6 sudaro Baltimorės ALIAS skyrių, šio suvažiavimo šeiminką.

Pirmoji diena

Lietingą ir vėjuotą 1958 m. lapkričio 28 dieną, apie 13 val. Baltimorės ALIAS Skyriaus p-ko V. Volerto bute pradėjo rinktis suvažiavimo dalyviai programoje numatytai kelionei į Lietuvos Pasiuntinybę Washinton'e. Keliaujančių tarpe buvo kolegos: J. Bučinskas, V. Nastopka, Š. Nastopka, A. Sotelis ir V. Volertas — iš Baltimorės; B. Galinis (su dukra), K. Kriščiukaitis ir J. Mikalauskas — iš Bostono; prof. S. Dirmantas, prof. J. Šimoliūnas, S. Jokubauskas ir V. Vintartas — iš Chicago's; I. Gasiliūnas ir V. Švipas — iš New Yorko; prof. A. Jurskis — iš Filadelfijos.

Ši 16 asmenų grupė apie 15 val. buvo maloniai priimta Lietuvos Pasiuntinio pono J. Kajecko su poniu. Valandą užtrukusio vizito metu dalyviai buvo pavaišinti kokteiliu, konjaku ir

Baltimorė...

skaniais užkandžiais, turėjo progos pasidairyti Pasiuntinybės rūmuose ir pamatyti lėlių lietuviškas vestuves. Kol J. Mikaluskas šį vizitą nufilmavo, o kol V. Vintartas padarė keletą nuotraukų. Vizitui baigiantis prof. J. Šimoliūnas suvažiavimo dalyvių vardu pasveikino Lietuvos pasiuntinį, o šis savo ruožtu, širdingai padėkojęs už jo aplankymą, palinkėjo suvažiavimui ir abejoms liet. inž. organizacijoms geriausios sėkmės. Pasididžiavimo, stiprybės ir liūdesio jausmų mišinys turbūt paliko kiekvieno dalyvio širdyje, šį Lietuvos teritorijos kampelį apleidžiant ir matant, kad Lietuvos Pasiuntinio gyvenimas nėra nei prabangiškas, nei be rūpesčių, kaip kažkas galbūt galvotų.

Vėl 40 mylių per lietuvių automobiliais atgal ir, jau sutemus, pasiekiami Lietuvų Namai, Baltimorėje, kur, rūsyje esančioje valgykloje, suvažiavimo šeiminiškai pavaišina dalyvius ne tik numatytu programoje alučiu, bet ir nenumatyta vakariene. Pavalgius, atsigėrus ir sušilus, čia tarp 19 ir 23 val. įvyko, galima sakyti, pats svarbiausias ir pagrindinis suvažiavimo posėdis, kuris šio suvažiavimo darbotvarkėje nebuvo įra-

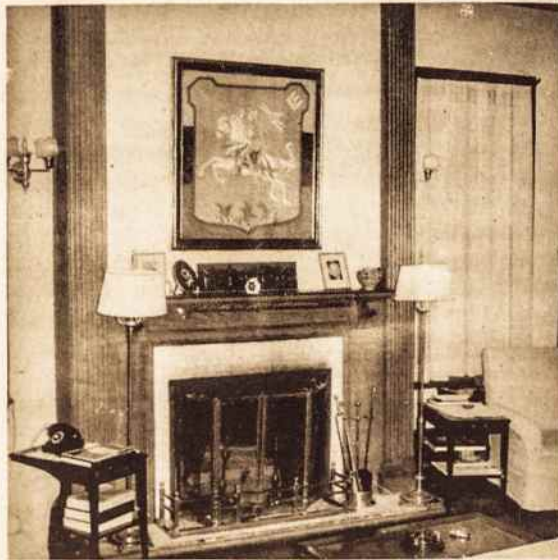
Vaišės Pasiuntinybėje

šytas, bet kaip naudingas ir sektinas pavyzdys galėtų būti įtrauktas į sekančių suvažiavimų darbotvarkes.

Šio posėdžio metu šiltoje draugiškoje nuotaikoje buvo aptarta ir sutrumpinta visa suvažiavimo darbotvarkė; numatyti asmenys darbo prezidiumui ir reikalingoms svarbiausių reikalų komisijoms; išgildenta ir susitarta dėl aštriaušų, organizaciniam darnumui kenkiančių, klausimų. Taip, pavyzdžiui, buv. ALIAS C. V-bų p-kams — B. Galiniui ir prof. A. Jurskiui, bei PLIAS C. V-bos p-kams — prof. J. Šimoliūnui ir prof. S. Dirmantui, referavus beveik vienodą nuomonę apie Cleveland'o PLIAS skyrių, buvo sutarta nedaryti jokių aštrių nutarimų to sk. reikalų; buvo nutarta, kad dėl T. Ž. finansavimo tarp ALIAS — PLIAS C. V-bų ir ALIAS Chicago's sk. susidarę atsiskaitymo skirtumai būtų užmiršti skyriaus naudai, skaitant, kad nuo 1958 m. imtinai skyrius ateityje pilnai išpildys pinigines prievoles C. V-ms, tuo pat metu T. Ž. pinigines paramos reikalą pervedant pastarosioms. Taipgi buvo sutarta, kad dėl kol. V. Vintarto iškeltos Lietuvos Pasiuntinybės nau-

Washingtonė Liet. Pasiuntinybės vestibulius

Suvaž. dalyviai su Liet. Pasiuntiniu ir poniu. Nuotraukoje trūksta kolegų: J. Bučinsko, S. Jokubausko ir J. Mikalausko.

“Lietuviškos vestuvės” Lietuvos Pasiuntinybėje,

Foto: V. Vintarto

Prieš pradėdant svarbiausią suvažiavimo posėdį ALIAS Chicago's sk. p-kas kol. S. Jokubauskas pasirėngęs “pakelti sparnus” link Baltimorės

joje Brazilijos sostinėje rūmų projekto ir statybos finansavimo reikalo nei ALIAS, nei PLIAS nedera imtis iniciatyvos, kol to nebus tiesioginiai paprašyta iš mūsų diplomatijos atitinkamų organų. Tuo šis posėdis buvo baigtas, laikant, kad pagal tradiciją naujoji ALIAS C. V-ba bus renkama iš Baltimorės kolegų tarpo.

— O —

Kadangi tolimesnis suvažiavimo aprašymas bus tęsiamas tik sekančiame, t. y. 1959 m. 1-me T. Ž. numeryje, tai jau dabar tenka skaitytojams pranešti, kad naujoji ALIAS C. V-ba bus New Yorke. Į ją išrinkti: Vaclovas Biruvis, Bronius Galinis, kaip nuolatinis archyvo vedėjas ir ALIAS oficialiosios būstinės Bostone šeimininkas, Ignas Gasiliūnas, Antanas Novickis, Vladas Švipas, Česlovas Tamašauskas ir Jurgis Valaitis. ALIAS Vyr. Revizijos Komisijon išrinkti: Jonas Bučinskas, Alfonsas Svtelis ir Vytautas Volertas; kandidatais įeina: Justinas Buivys, Vilijus Nastopka ir Ričardas Reikenis. Garbės Teismą sudarė: prof. Alfonsas Jurskis, Jonas Mikalauskas ir Jonas Mulokas.

V. Vintartas

Jūros potvynių jėga. Atnaujinti tyrinėjimai Passamaquoddy įlankoje, Maine valstybėje, kurie buvo nutraukti 1945 m. Potvyniai ir atoslūgiai čia svyruoja tarp 4 ir 8 m, vid. 5.5 m. Pastačius užtvanką 8.5 km ilgio, ligi 88 m gilumo nuo žemo vandens lygio, galima gauti nuo 75 ligi 345 tūkstančių kW amžinos energijos.

Pylimas skersai ežerą. 21 km ilgio zemes pylimas daromas skersai D. Sūrųjį ežerą Utah valstybėje. Jis turės pakeisti medinį tiltą geležinkelio linijai. Reikia supilti 23 mil m³ lengvos žemės: ežero dugne yra 3 m storio druskos klodas, kurio nenorima laužyti. Darbas bus baigtas 1959 m. ir kaštuos 49 mil. dolerių. Šią vasarą dalis pylimo, 670 m ilgio, nuslydo ir 1.5 mil. m³ žemės išsisklaidė.

Žuvų problema Columbijos upėje. Lašišų pramonė yra labai svarbi Columbijos upėje, kur pristatyta eilė didžiųjų užtvankų. Kiekvienoje jų įrengti žuvims takai, Bonneville užtvankoje liftas. Tačiau lašišos nemėgsta tų įrengimų, ir daug jų nyksta. Prie Wanapum užtvankos, 30 km aukščiau Priest Rapids užtvankos, takų žuvims visai nėra. Žuvys pagaunamos tinklais ir gabenamos aplink užtvanką laivu ar sunkvežimiu. Dar sunkiau praleisti lašišas per užtvanką pasroviui. Brownlee užtvankoje Snake upėje, Columbijos intake, nutiestas skersai upę 850 m ilgio ir 36 m gilumo tinklas, palaikomas 100 pontonų. Žuvys patenka į 3 spąstus, iš jų perkeliama į sunkvežimius, kurie nuveža jas 24 km žemiau užtvankos ir paleidžia. Tinklą ir kiti įrengimai kaštavo 5 mil. dolerių. S. K.

TECHNIKINĖ APŽVALGA

SOVIETŲ PASTANGOS GAUTI JAV CHEMINĖS PRAMONĖS PASLAPTIS

VYT. BILDUŠAS

Kruščėvas neseniai nustatė planą, pagal kurį Sovietų Sąjunga turinti išvystyti savo cheminę pramonę kuo artimesniu laiku. Tam atsiekti, sovietai yra pasiruošę mokėti aukštesnius atlyginimus chemikams, šiuo metu dirbantiems laisvojo pasaulio cheminėje pramonėje.

Amerikos cheminės pramonės vadovai į Kruščėvo planą žiūri susirūpinę, ypačiai, kiek jis liečia šio krašto cheminių procesų paslaptis. Jie tiki, kad Kruščėvo planams bus sudarytos bent legalios kliūtys. Daug kas mano, kad JAV valdžia yra jau uždariusi duris prekybai ir apsikeitimui žiniomis su sovietais. Deja, taip nėra. Manoma, kad netrukus sovietai ir kitų komunistų valdomų kraštų "atstovai" kreipsis į Amerikos chemijos pramonininkus, siekdami nusipirkti kai kuriuos procesus. Šiems patariama tokiu atveju gauti Prekybos Departamento leidimą. Gali būti, jog senesniems procesams parduoti ir bus duodamas leidimas. Yra manančių, jog ne visų procesų sovietams pardavimas sudarytų grėsmę šio krašto suagumui. Tokie galvoja, jog tik tam tikrų procesų nereiktų sovietams parduoti, pavyzdžiui, dar tik neseniai išrastų.

Mūsų supratimu, Amerikos valdžia turėtų griežtai nusistatyti, kad jokių cheminių procesų paslaptys nebūtų parduodamos. Tarp kitko, Kruščėvo "planas" sovietų pramonei plėsti mums primena ylą, kuri išlindo iš maišo... Čia mes turime minlyje sovietų propagandos labai išpūstą sputniko kūrėjų pranašumą, ir tos propagandos kurtą mitą, jog sovietų mokslininkai pralenkė amerikiečius savo išradingumu, — kad sovietų mokyklose mokslas esąs pranašesnis už amerikietiškąjį. Čia neskaičiuosime, kiek sovietų pateiktuose statistikos daviniuose inžinierių skaičius buvo išpūstas, kiek į tą skaičių įskaičiuota fabrikų mašinistų, arba kokį nuošimtį pateiktoje gydytojų skaitlinėje sudaro tos gailėtingosios seserys, kurios po dešimties metų darbo savo srityje bolševikų administracijos buvo pakeltos į gydytojas... Šia proga mes norime konstatuoti tik esančius faktus:

1. Sputniko markės propaganda realybės sovietuose nepakeitė. Bolševikų pramonė yra atsilikusi nuo vakariečių pramonės. (Masinė, nuolatos vykdoma ginklų gamyba yra speciali sritis, kuriai palyginti reikiama kito mastelio ir atskiro straipsnio).

2. Vakariečių spauda, sputniko momentinės propagandos paveikta, suteikė sovietų propagandos ministrams didžiulį patarnavimą, skleisdama tą mitą apie sovietų mokslo laimėjimus, pervertindama mokyklų lygį sovietuose ir reikalaujama "apsikeitimo žiniomis" su sovietais... Trims sovietų mokslininkams buvo skirta Nobelio premija neva už jų atsiekimus erdvės tyrinėjimuose... Kažin, ar ne tiksliau būtų buvę, jeigu ši premija būtų paskirta vienam iš vokiečių mokslininkų (kurių sovietai turi

pasigrobę bent keliasdešimt), dirbusių prie satelito programos, o taip pat tiems sovietų špionažo agentams, a la Rosenberg, kurie daug pasidarbavo prie "tyrinėjimų" vakariečių raketinės programos paslapčių. (Primintina sekti spaudoje, kada bus paskelbta sovietų špionažo britų raketų centre — Australijoje byla, skandalingesnio masto, negu Rosenbergų išdavimas).

3. Sovietų mokyklų lygis, jau iki šiol buvęs žemesnis už Nepriklausomos Lietuvos, ar kitų Vakarų Europos mokyklų lygį, Kruščėvo įsakymu dabar bus dar labiau sumenkintas. Kruščėvas eina Hitlerio praktikuotu keliu: jaunimas sovietuose dabar turės ne tik mokytis, bet ir dirbti fabrikuose ar kolchozuose — panašiai, kaip Hitlerio Reichsarbeitsdienstas. Ir vėl iškeltina, jog Amerikos spauda, garbindama sovietinių mokyklų fiktyvinį pranašumą, nerado reikalo iškelti realaus Vakarų mokyklų pranašumo. Taip nepasmerkiamas nei nepajuokiamas nė mokyklinio jaunimo siuntimas į fabrikus ar kolchozus, kaip savo laiku buvo daroma su Hitlerio Reichsarbeitsdienstu.

4. Sovietų mokyklinėje ir pramonės sistemoje ir toliau palieka aiški tendencija gaminti — technicine prasme — tik specialistus darbininkus (masiniai), kurie daugumoje turės dirbti karo pramonei arba platesne žodžio prasme, tai pramonei, kuri remia karinės pramonės reikalus.

Todėl dabar, kada Kruščėvas, vykdydamas savo planą cheminei pramonei sovietijoje išplėsti, bandys gauti vakariečių pramonės paslaptis, — JAV valdžia turėtų į šį reikalą žiūrėti realiai, bet ne iš spaudos fiktyviniai sukurtos pozicijos, kuri propaguoja žinių apsikeitimą su sovetais, kaip su lygiais "partneriais". Galima būtų čia paminėti dar ir tokius faktus, kaip cheminių procesų pardavimą ir technikų siuntimą į Sovietų Sąjungą, kad jie ten paruoštų sovietams reikalingus tokiems procesams specialistus. Tuo būdu ne tik patys procesai būtų sovietams išduoti, bet būtų kaikiuriam laikui netekta ir tam tikros dalies technikinio personalo, reikalingo ir Amerikos pramonei.

Kruščėvui paskelbus savo planą ir reikalavimus, Amerikos Prekybos Departamentas pranešė, jog jis ruošiasi pakeisti sąrašą tų medžiagų, kurios laikomos strateginiai svarbios ir neeksportuotinos į Sovietų Sąjungą. Atseit, bus nuimti kai kurie suvaržymai. Tai esą susieta su Amerikos pažadais kitiems NATO nariams išplėsti prekybinius santykius su komunistiniais kraštais.

Reikia tikėtis, jog galimi prekybinių santykių su sovietais pakeitimai nenuskriaus šio krašto, kad sovietų pramonė, siekianti gauti įvairių karinių medžiagų ir pramonės procesų paslapčių savo karinei mašinai stiprinti, išgirs iš JAV į savo reikalavimus aiškų "ne".

NAUJI LEIDINIAI

Technikos Žurnalai

Okup. Lietuvoje

J. GIMBUTAS

Išskyrus Kauno Politechnikos Instituto Darbus, kurių III, IV ir VI tomai buvo recenzuoti "Technikos Žodyje", iki šiol neteko pastebėti, kad Lietuvoje būtų buvęs leidžiamas koks technikos žurnalas. Pastaruoju laiku mus pasiekė iš karto du lietuviški technikos žurnalai, savo turiniu ir formatu primeną 1932 — 1940 m. Lietuvos Inžinierių D-jos leistą "Techniką ir Ūkį". Nors sovietinės Lietuvos administracijos leidiniuose gausu bolševikinės propagandos ir nudėvėtos frazeologijos, naujieji žurnalai atskleidžia mums kaikurias lietuvių pastangas ir darbus technikoje.

Techninis Biuletėnis, leidžia Lietuvos TSR Ministrų Tarybos Statybos ir Architektūros Reikalų Komitetas. Formatas 23 x 30 cm, tiražas 1000 egz., nemokamai. Tur būt, dalinamas tik tam tikriems pareigūnams.

Nr. 1, 1957 sausis, 68 psl., iliustr., spaud. Vilniuje, atsak. red. A. Bialopetravičius. Rašo: N. Prikšaitis, G. Izraelis, K. Dragūnas, A. Tauras, B. Morkūnas, V. Kriščiūnas, V. Sližys ir J. Kristopaitis, V. Taletavičius, K. Blaževičius, E. Borkauskas, V. Anikinas, M. Urbelis, M. Joffe. Kronika.

Nr. 2, 1957 spalio, 48 psl., iliustr., spausd. Vilniuje, atsak. red. A. Bialopetravičius, red. Alg. Cižas. Rašo: S. Vabalevičius, A. Tauras, A. Eišgirdas, A. Martišius, M. Kaganas, A. Tamoševičius, K. Baškys, M. Prikšaitis, L. Sidaravičius, J. Kivilša, Vl. Sližys ir Vl. Parfionovas, V. Krušinskas ir R. Puodžiukynas, I. Nickus ir K. Klupšas, A. Gumuliauskas, M. Urbelis, J. Dyčmonas. Kronika.

Nr. 3, 1958 birželis, 40 psl., iliustr., spausd. Kaune, atsak. red. A. Bialopetravičius, red. Alg. Cižas. Šis numeris jau turi pakeistą pavadinimą: **Statyba ir Architektūra**, Techninis Biuletėnis. Iš esmės tai yra aukščiau minėtojo "Techninio Biuletėnio" tęsė. Rašo: S. Vabalevičius, A. Cižas, A. Rasteika, J. Dyčmonas, K. Vasiliauskas (apvesta juodu gedulo rėmeliu) ir A. Čyras, J. Banaitis ir F. Bielinskis, B. Vaškelis, Alf. Lagūnavičius, J. Volungevičius, A. Bialopetravičius, M. Firkovičius, A. Juršys. Kronika.

"T. B." ir "St. ir Arch." straipsnių temos: statyba, statyb. medžiagos ir architektūra.

Kitas žurnalas yra "**Mokslas ir Technika**", kurį leidžia Lietuvos TSR Ministrų Tarybos Valstybinis Mokslinis Komitetas. Formatas 22 x 28 cm, tiražas 1500 egz., nemokamai. Spausd. Kaune valst. K. Požėlos v. spaustuviėje. Visi 4 gautieji numeriai turi po 48 psl., iliustruoti. Kamputyje išspausa: Visų šalių proletarai, vie-

Radijoteleskopai. Žemės satelitams ir raketoms sekti anglai turi pasistatę 75 m. diametro elektroninį teleskopą Jodrell Bank vietovėje. Spėjama, kad rusai turi 100 m diametro tokį teleskopą, žinoma, slaptą. JAV laivynas stato ties Sugar Grove, W. Va., dar didesnį teleskopą, 125 ligi 135 m diametro, kuris kaštuos 60 mil. dolerių. S. K.

nykitės! (To šūkio nėra minėtajame "Technikos Biuletėnyje"). Redakcinė kolegija: J. Bazevičius, R. Chomskis, V. Dauknys, J. Indriūnas, R. Jurevičius, L. Kaulakis, L. Kumpikas, J. Linkaitis, M. Martynaitis, A. Nemura (atsak. red.), A. Orinauskas, H. Rechlevičius, A. Vaitkevičius (redakt.), J. Venskevičius, J. Vidmantas, J. Zdanys, A. Žukauskas. Redakcijos adresas: Kaunas, Donelaičio 32, telef. 54 — 60.

Nr. 1, 1958 (sp. kovo mėn.). Įžangoje leidėjų komiteto be kitko, pasakyta: "Leidinytis turi plačiai nušviesti respublikos pramonės vystymosi perspektyvas. Jame turi kauptis medžiaga apie mūsų respublikoje atliekamų mokslinių darbus pramonės gamybos srityje. Leidinytis turi nuolat rekomenduoti įdiegti naująją techniką pramonės įmonėse, padėti spręsti gamybos procesų tobulinimo ir pramonės automatizavimo klausimus". Pirmajame numeryje rašo: J. Maniūšis, V. Stukas (Kauno HES), J. Vidmantas (durpių pramonė), M. Martynaitis (inžinierių ruošimas), A. Nemura (pramonės automatizavimas), V. Kupčiūnas ("Žalgirio" staklių gamykla), J. Zujus (turbosiuurblys), E. Birmanas (televizija), V. Dauknys (pieno sustiprinimas), J. Juodka (pieno pramonė), J. Zdanys (technika ir kalbos kultūra), A. Deinytis (pasitarimas Maskvoje). Kronika.

Nr. 2, 1958 (sp. gegužės mėn.). Rašo: H. Rechlevičius (metalo apdirb.), P. Karpavičius (stat. — montav. org-ja energet. ūkiui plėsti), V. Jasiukevičius (mineralinės žaliavos), A. Pociūnas ir D. Linkevičius (durpių gamyba), V. Nešukaitis ir A. Nemura (žemų dažn. vibrometras), P. Kasperavičius (kontrolė tekstilės pram.), A. Paulauskas (vilnos tyrimai užsienyje), J. Venskevičius (vandens valymas), E. Grininė (pieno prod.), V. Gubavičius (gamybos ciklo trukmė), A. Novodvorskis (metalų technol. terminai), Konferencijų aprašymai ir kronika.

Nr. 3, 1958 (sp. birželio mėn.). Rašo: J. Matulis (chem. pram.), J. Linkaitis (energetikos plėtra), J. Nekrašas (elektr. tiek. lin. ir pastotės), L. Rinkūnas (antroji Nemuno hidroelektrinė prie Smalininkų), M. Sargautis (Vilniaus šiluminė el. centrinė), be autoriaus (dujotiekis Dašava - Minskas - Vilnius - Ryga), L. Kaulakis (žemės ūkio elektrif. užsienyje), I. Zakarka (Kauno pram. energ. ūkis), V. Nešukaitis ir V. Sriubas (popieriaus ir audinio optinių savybių kontr.), M. Kuzmickas (metalų piovimas), A. Gaidys (chem. nikeliavimas), M. Kraužlys (linų mirkymas), B. Martinėnas (kaproninės medžiagos dinamometrija), A. Nemura (automatikos prietaisai Leipzigo mūgėje), P. Šulmanas (šokolado gamyba), V. Gubavičius (gamybos kontrolė), J. Stanaitis ir kt. (radiotechnikos terminai), Kronika.

Nr. 4, 1958 (sp. liepos m.). Rašo: P. Kulvietis (mašinių gamyba), V. Dauknys ir L. Kumpikas (moksl. tyr. mašinių gamyboje), L. Kumpikas (šalt. met. apdirb. mašinių gamyboje), M. Kuzmickas (dažymas elektros lauke), V. Dauknys (pieno sustipr.), V. Drozda (aliuminio suvirin.), A. Deinytis (serijinė ir vienetinė mašinių gamyba), R. Baltėnas (spausdintinės schemas), A. Paulauskas (fotocheminė keratinės destrukcija), A. Novodorskis ir A. Žukauskas (pasaul. Briuselio paroda), A. Malinauskas ("Žalgirio" gamyklos staklės), Chem. konferencija ir kronika.

J. Prunskis, *Rinktinės mintys*. Los Angeles 1958, Lietuvių Dienų leidykla, 324 p., kaina 4 dol.

Įvairių tautų išminčių nuomonių ir sakinių rinkinys, kurių esama pasaulio literatūroje. Lietuviškas leidinys dar prie jų pridėjo eilę savų autoritetų pasisakymų ir šūkių. Knyga įdomi pavartyti ir pasiskaityti, lengvesnė, negu filosofiniai traktatai. Nemaža medžiagos aforizmų ir anekdotų mėgėjams. Tarp rimtų ir gilių minčių pasitaiko ir atviro ar paslėpto humoro.

Pasirinkime keletą mūsų profesijai artimų minčių:

Architektūra yra sustingusi muzika (Goethe).

Nėra architektūros taisyklių pilims debesyse (Chesterton).

Čionai, žemėje, grožis ir jo reiškinys — menas, negali būti tobulas. Ir didžiausi genijai neįstengė duoti absoliučiai gražių kūrinių (Jasėnas).

Ne kiekvienas didelis darbas yra geras, bet kiekvienas geras darbas yra didelis (Demostenas).

Kur tik bus daug mašinų pakeisti žmonėms, ten visada bus daug žmonių, kurie nebus niekas kitas, kaip mašinos (De Bonald).

Jeigu mašina ir technika nėra pažabotos ir žmogaus valiai pajungtos... žmonija yra tikrai pražuvusi (Maritain).

Šiais matematiniais laikais, kurie miršta nuo skaičių, reikėtų atsiminti, kad skaičiavimo mokslas galbūt turi gyvą ryšį su rožančiumi (Verier).

Ir keletas mums įsidėmėtinų tiesų:

Lietuva laukia ne palūžusių baltarankių pesimistų, bet pasirengusių didžiam ir sunkiam darbui statybininkų (Krupavičius).

Lietuvių nelaimė tebėra ta, kad jie praktikiškai gyvenime arba veikia visai be plano, arba amžinai tik planuoja. Planams ruošti išsenka energija, ir nebelieka jiems realizuoti. Taip buvo palaidota daugel puikiausių sumanymų (Ambrazevičius).

Tautos didybė ir laimė susideda iš daugelio gerai atliktų smulkių darbų, tauta žūsta, jei joje yra daug nevykusių didžiaviryių, kurie niekina mažus darbelius, o gaudo didelius ir gadina juos (Putvys).

Atrodo, kad permaža dėmesio paskirta vandeniui. Įdomių minčių buvo surinkta straipsnyje "Vanduo tautų išmintyje", Mūsų Vytis, 1953, Nr. 1. Ypatingai įsidėmėtinos seno kinų išminčiaus Lao-tse, gyvenusio keletą šimtmečių prieš Kristų, kilnios idėjos: jų viena kita paminėta ir šioje knygoje. Tik visai be reikalo redaktorius pasirinko įžangai absurdišką filosofo Zellerio palyginimą: siela yra kaip ežeras: kai į jį bėga tyras šaltinių ir upelių vanduo, drumzlinas iš jo išbėga, ir ežeras darosi skaidresnis. Iš tikrųjų drumzlinas upelių vanduo įteka į ežerą, o išteka švarus, ir tą žino kiekvienas, tik ne filosofas. Hidrologas būtų pasakęs, kad siela yra lyg upė ištekanti iš ežero, visos drumzlės pasilieka ežere...

S. K.

Š. m. T. Ž. Nr. 5 (54) viršelio nuotraukos pavadinime (žiūr. virš. 2 psl.) turi būti pažymėta: Foto S. Kolupailos.

IŠ MUSŲ VEIKLOS

IŠ PLIAS PADANGĖS

Susirašinėjimo keliu išrinktosios PLIAS centro valdybos kadencija, pratęsta IV-jo abiejų lietuvių inž. organizacijų suvažiavimo Filadelfijoje, pasibaigė 1958. III. 7. Vienintėlis teisingas ir organizacijai naudingas PLIAS organų rinkimo būdas yra visų narių balsavimas raštu. S. Dirmanto pasiūlymu, C. V-ba ir buvo nutarusi eiti tuo keliu. Rinkimams praversti buvo raštu ir asmeniškai pakartotinai kreiptasi į abu PLIAS Kanados skyrius. Sugaišta daug laiko laukiant atsakymų. Sutikimo negauta. Antrą kartą clevelandiečiams užkrauti nemaža darbo nebuvo patogų ir sklido gandai, kad jie pereina į ALIAS-ą. Pačiai centro valdybai rinkimus vykdyti irgi netiko. Ūmai 1958 rugsėjo mėn. paaiškėjo: ALIAS suvažiavimas vyks XI. 28-30 d. Baltimorėje. Pamėginta paskubomis įterpti ir PLIAS-ą. Pasiskubinta atspausdinti įstatus. Pirm-kas su sekretoriumi išsiuntinėjo padaliniams aplinkraštį, kuriame buvo kviečiama vykti į Baltimorę, rinkti, siūsti atstovus ar, pagaliau, įgalioti arčiau suvažiavimo vietos gyvenančius kolegas, kurie spėjama vyks suvažiavimui. Paskelbta darbotvarkė įtraukus į ją ir PLIAS organų rinkimus.

S. m. XI. 23, I-jam PLIAS vicepirmininkui būnant Clevelande, paaiškėjo: a) Sergas skyriaus pirm-kas telefonu painformavo, kad skyrius "kol kas" neįsilieja į ALIAS-ą. Tas dar labiau pasitvirtino skyriaus susirinkime, kuriame papildomai paryškėjo šios skyriaus nuomonės.

b) Rinkimai suvažiavimo metu nėra racionalūs, nes dėl didelių atstumų, ilgo laiko, staigaus sužinojimo apie datą ir vietą ir nepakeliamų išlaidų tikrumoje niekas iš PLIAS narių ar skyrių atstovų negali atvažiuoti.

c) Nėra laiko duomenų ir sutikimo būti išrenkamam ir duoti instrukcijas neva savo įgaliotiniams "kolegoms iš JAV".

d) Praktika parodo, kad tuose suvažiavimuose per savo atstovus ir įgaliotinius nedalyvauja netik tolimesni ALIAS, bet ir palyginti artimesni Kanados ar net netolimi ALIAS skyriai. Suvažiuoja pora dešimčių kolegų iš JAV Atlanto pakraščio, na ir keli iš Čikagos. Daugiausia vis tie patys asmenys ar atsitiktinai turį ypatingų interesų.

e) Šį kartą clevelandiečiai skyriaus atstovavimą pavedė kolegai J. Augustinavičiui, kuris dirba nepertoliausia nuo suvažiavimo vietos. PLIAS revizijos komisija čia pat patikrino atvežtas išdininko knygas ir dokumentus, kurie nebuvo revizuoti nuo Kempteno (1949) laikų.

g) Skyrius sutiko eventualiai priimti sekretį ALIAS ar bendrą VI-tą suvažiavimą Clevelande.

h) Reikalui esant galėtų iš savo tarpo sudaryti kandidatų sąrašą į naują centro valdybą.

Į aplinkraštį suskubo reaguoti tik Sydnėjaus skyrius, atsiuntęs pranešimą, narių sąrašus ir įgalioties atstovauti (40 balsų) kol. Mikalauką. Atsiliepė iš Švedijos ir dar vienas kitas kolega. Artimi ir gausūs Kanados skyriai ir šį kartą neparodė jokio gyvumo ir susidomėjimo; gal dėl trumpo laiko nesuskubo?

Baltimorėje dalyvavo apie 20 kolegų. Išvarkarėse aplankyta Lietuvos Pasiuntinybė Vašingtone. Nuotaika buvo pakili ir įspūdinga: čia gi dalis Nepriklausomos Lietuvos! Kiek diena buvo ūkanota ir lietinga, tiek ministeris ir namūponia buvo lietuviškai artimi, širdingi ir vaišingi. Grįžę Baltimorėn, senose Lietuvių Namų patalpose suvažiavimo šeimininkų buvome stiprinami Atlanto dovanomis ir, kad ir neformaliai, bet aptarėm svarbiausius klausimus. Tas buvo itin pravartu, nes oficialioje darbotvarkėje pranešimams, svarstymams ir rinkimams buvo skirta tik 4 valandos. Tas, aišku, nebuvo per daug ALIAS-os veiklai giliau išdiskutuoti.

Iš PLIAS-os pasiūlytos papildomos 6-šių punktų darbotvarkės, PLIAS veiklos pranešimą perskaitė pirmininkas, o atsivežtąjį revizijos aktą — S. Dirmantas. Nei "ateities gairių", nei sąmatos neliesta. Pavesta Clevelando skyriui pravesti rinkimus susirašinėjimo keliu, o esamai C. V-bai ir toliau eiti pareigas. Be ALIAS-os narių, PLIAS-ą atstovavo C. V-bos pirm-kas, vicepirm-kas ir Sydnėjaus įgaliotinis. Dirmantas dar specialiai atstovavo Technikos Žodžiui ir Čikagos ALIAS skyriui ir turėjo didžiausią leistą balsų skaičių (60). Panašiai balsingi buvo ir kiti atstovai. Šeimininkų suruoštas viešbutyje pobūvis sutraukė daug Baltimorės ir apylinkių (net Filadelfijos) lietuvių visuomenės ir savo "tonu" išsiskyrė iš ligšiol čia buvusių. Tuo suvažiavimas ir pasibaigė. Suvažiavimo metu col. Šimoliūnas, Vintartas ir aš buvome maloniai priglauti kol. architekto ir ponios Bučinskių naujoje erdvioje ir gražioje rezidencijoje. Timonium, Md. AČIU. Trečią dieną jau nesusirinkome. Mūdu su kol. Šimoliūnu patekom mielių p. p. Vitkausko ir M. Šimkaus globon. Pastarasis apdovanojo mus Baltimorės Lietuvių Tautiško Knygyno Auksinio Jubilėjaus leidiniu ir aprodė šią Amerikoje retą mūsų tautiškos kultūros seną įstaigą, kurios archyvai siekia Lietuvių Mokslo Draugystės įsteigimą Baltimorėje 1889. XII. 22 d. Čia išsaugota daug vertingų lietuvių tautinio atgimimo leidinių. Jiedu mums aprodė miesto ir tolimų apylinkių įžymybes (naują atidarytą ilgą miesto tunelį po upe ir istorinį "Fort Mc Henry". Vėlai vakare p. Vitkauskas iš savo vasarvietės nugabeno pirm-ką kelionei į Bostoną (operuotą kol. Končių ir draugus lankyti), o aš pasukau į Vašingtoną susipažinti su šios šalies garsiąja sostine. (Smulčiau apie suvažiavimą žiūr. kol. V. Vintarto reportažus ir oficialius protokolus šiame bei kituose T. Ž. numeriuose.)

Čia aš tarsiu kelis žodžius dėl artimos ateities veiklos. Galop, po 10 metų, baigtas dar Kemptene pradėtas įstatų sudarymas ir priėmimas. Jei nebūtų laikinųjų įstatų, būtumėm subyrėję. Turint įstatus ir išrinktus visuotinu balsavimu autoritetinę C. valdybą, mūsų organizacija galės sustiprėti, jei įstatai bus vykdomi. Anksčiau ir Clevelande teko nugirsti, kad per daug reikalaujama formalumų. Be pranešimų, kad ir metinių, be sąrašų, be adresų greit pavirsime dulkėmis!

Gal neįsivaizduojate kiek nedekingo darbo, laiko ir nereikalingų išlaidų padaro kiekvienas narys pamiršęs mandagumą, pranešti skyriui, centrai ir Technikos Žodžio administracijai savo naują adresą. O mums brangus kiekvienas na-

rys, ypač kur pasimetęs P. Amerikos platybėse. Žinoma, toks Garbės Teismas yra nereali praeties liekana, gal dekoracija. Tikiu, kad mūsų sąlygomis jis ir toliau liks garbingu bedarbiu. Visų pirm keli skyriai turėtų rimtai iš savo tarpo sudaryti autoritetinę ir galinčią nors retkarčiais susirinkti ir sutartinais dirbti aštuonių vyrų Centro valdybą (penki nariai ir trys pavaduotojai) rinkimų kandidatų sąrašams sudaryti. Paliktos C. valbos pirmutinis darbas būtų patobulinti senas korespondencinių rinkimų taisykles ir jas paskelbti. Skyriai jau dabar turėtų pradėti sąrašų, mokesčių ir adresų tvarkymą, o svarbiausia, susidomėti sąjungos siekais, reikalais ir prisidėti prie jos veiklos ir likimo.

prof. St. Dirmantas

NAUJOJI ALIAS CENTRO V-BA

Pirmininkas A. Novickis
Vicepirmininkas V. Švipas
Vicepirmininkas C. Tamašauskas
Sekretorius J. Valaitis
Iždininkas V. Birutis
Nariai: B. Galinis ir J. Gasiliūnas.

BOSTONAS

• ALIAS Bostono sk. ateinantiems metams išsirinko šios sudėties naują valdybą: arch. Vladas Adomavičius — pirm., inž. Aleksandras Lapšys — sekretorius ir arch. Kazys Kriščiukaitis — iždininkas. Revizijos Komisijon įeina: E. Cibas, K. Daugirdas ir K. Nenortas.

Pirmininko adresas: 191 L Street, South Boston 27, Mass. USA.

NEW YORKAS

• ALIAS-gos New Yorko skyr. narių visuotiniame sus-me š. m. lapkr. 14 d. BS mech. inž. Birutis Stasys, jr. pateikė pranešimą apie automatinės kontrolės principus, gi spalvotos garsinės filmos pagalba buvo išsamiai pavaizduota automatinės kontrolės instrumentų tobulinimo eiga ir jų pritaikymas. Ši vaizdinga filma įtikinančiai pavaizdavo, kaip ištobulintų automatiinių instrumentų pagalba pasiektas maksimalinis gaminamų gėrybių produktingumas įmonės gamybiniame procese.

BS mech. inž. S. Birutis 1957 m. baigė Politechnikos Institutą Brooklyne ir dirba pasaulinio masto inžinerinės Bechtel firmos New Yorko skyriuje, iš kurios ir šią vertingą filmą gavo paskolinti.

S. Birutis yra ALIAS New Yorko skyriaus uolus narys nuo 1957. XI. 2 d.

• Tos pačios dienos susirinkime dipl. arch. V. Švipo vadovaujama skyriaus valdyba pateikė pusantrų metų sėkmingos veiklos apyskaitą, po to buvo išrinkta nauja skyriaus valdyba 1958-59 metams: pirm. el. inž. Gasiliūnas Ignas, I vicepirm. dipl. mech. inž. Matyckas Jonas, II vicepirm. dipl. stat. inž. Vilgalys Jonas, sekr. BS el. inž. Bobelis Sigitas, ižd. dipl. el. inž. Zabielskis Jurgis, valdybos narys BS mech. inž. Sruoginis Algimantas.

Į skyriaus revizijos komisiją išrinkti: dipl. el. inž. Birutis Vaclovas, mech. inž. Prekeris Karolis ir el. inž. Senkus Eduardas.

Šiuo metu skyrius turi 81 narį.

Skyriaus adresas: Mr. S. Bobelis,
215 Moffat Street, Brooklyn 7, N. Y.
Tel.: GL 3-6719

CHICAGO

Prof. S. Kairio - Kaminsko sukaktis

Šiais metais ALIAS Čikagos sk. garbės nariui prof. S. Kaminskui sukako 80 metų. Gerb. profesoriumi, Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarui ir nenuilstamam veikėjui už Lietuvos išlaisvinimą, linkime ilgiausių metų ir sėkmingo darbo savo užsiimimuose.

JONAS RŪGIS PAKVIESTAS PROFESORIUM

Mūsų skyriaus narys ir aktyvus TŽ bendradarbis inž. Jonas Rūgis pakviestas profesorium į Rosary College, River Forest, Ill. Dėsto — Quantitative Analysis, ir taip pat rusų kalbą studentams ir alumnams, titulu — "Associate Professor of Chemistry". Mielam kolegai linkime sėkmingo darbo.

* Du Chicagos inžinieriai Kultūros Fondo Valdyboje.

JAV Lietuvių Bendruomenės Centro Valdyba patvirtino naująją JAV LB Kultūros Fondo Valdybą:

Jonas Švedas pirmininkas (JAV LB),
Petras Maldeikis I vicepirmininkas, pedagogas
Viktoras Naudžius II vicepirmininkas, inžinierius
Dr. Kazys Sruoga .. I sekretorius, ekonomistas
Juozas Končius II sekretorius, pedagogas
Juozas Kreivėnas Narys, pedagogas
Aleksandras Dundulis Narys, pedagogas
Juozas Arštikys Narys, inžinierius
Steponas Paulauskas Narys, visuomenininkas

ALIAS Čikagos sk. veiklos apžvalga

Nuo 1956 metų rugsėjo mėnesį įvykusio IV-tojo ALIAS suvažiavimo iki šio laiko Čikagos skyriui vadovavo dvi valdybos. Dabartinė buvo išrinkta 1958 m. sausio 10 d. Užpernykščiais 1957 m. buvo sušaukti trys visuotini susirinkimai ir du valdybos posėdžiai, o 1958 m. — trys vis. susirinkimai ir devyni valdybos posėdžiai. Ne tik iš valdybų posėdžių skaičiaus, bet iš pastarosios valdybos (vadovaujamos pirm. St. Jokubausko) realios veiklos ryškiai matyti, kad pastarųjų metų valdyba atliko ypatingai svarbų darbą: rado būdų, kaip atgaivinti viso skyriaus apmirusią veiklą. Anksčiau, dar neseniai prieš keletą metų, susirinkimuose vis matydavome tuos pačius aktyviusius skyriaus narius (mūsų garbingus profesorius, valdybos narius, spaudos darbuotojus bei Technikos Žodžio vadovybės narius ir dar vieną kitą), bet dabar mūsų susirinkimų salė nariais tikrai dvigubai ar net trigubai prisipildė.

Valdyba nuo šių metų pavasario pradėjo leisti (rotatorium) skyriaus aplinkraštį, kuo daug prisidedama informuojant Čikagoje ir apylinkėse gyvenančius narius, išleista net penki aplinkraščiai.

Šiais metais valdyba davė iniciatyvą susiorganizuoti skyriaus narių žmonoms. Jos išsirikto valdybą ir pavadino savo savarankišką klubą "Delta" vardu. Jų tikslas talkininkauti įvairiuose skyriaus parengimuose. Labai dažnai net po eilinių skyriaus susirinkimų mielos ponios visus dalyvius pakviečia į kitą salę kavutei. Žinoma, prie kavutės galima arčiau ir laisviau pabendrauti, iškelti įvairių minčių, sumanymų, noriai padiskutuoti įvairius klausimus ir t. t. Tuo ugdomas nuoširdumas ir noras jungtis į organizacinę veiklą.

Tradiciniai inžinierių baliai buvo surengti 1957 ir 1958 m. Kaip ir paprastai jie turėjo didelio pasisekimo. 1957 metų baliuje dalyvavo per 800 žmonių, o 1958 m., kuris buvo banketo pobūdžio, dalyvavo

500. Šie baliai yra vieni populiariausių ir puošniausių Čikagos lietuvių visuomenės tarpe. Taip pat jie yra pirmoje vietoje, palyginus su kitų ALIAS bei PLIAS skyrių rengiamais pobūviais.

Be to, 1958 m. balandžio mėn. buvo surengtas bendras pobūvis su "Deltos" klubu, į kurį atsilankė 50 žmonių. Taip pat panašus pobūvis buvo surengtas ir lapkričio 22 d., kur buvoparodytas filmas iš vasarą įvykusios skyriaus narių ir bičiulių išvykos Christiana Lodge vietovėje. Ši vasarinė dviejų dienų išvyka, kurioje dalyvavo per 70 asmenų, buvo pati pirmoji tos rūšies iš viso devynerių metų skyriaus veikloje. Reikia manyti, kad ir sekančios valdybos tės tokių išvykų rengimą.

Skyriaus nariai dalyvavo atstovais Čikagoje įvairiuose kitų lietuviškų organizacijų suvažiavimuose. Dažnai paskiri nariai yra pasižymėję veikėjai ir kitose visuomenės, politinėse, kultūrinėse organizacijose.

Ypač Čikagos skyrius yra daug parėmęs ALIAS ir PLIAS organą Technikos Žodį finansiniais. Iki šiam laikui iš viso paremta \$1450 suma.

Skyrius savo sąrašuose visą laiką turėjo apie 100 — 120 narių. Tačiau pastaruoju metu (prieš keletą metų) tik dalis jų telankė susirinkimus ir mokėjo mokesčius. Šiuo metu reikia pasidžiaugti, kad aktyviųjų narių skaičius pradėjo žymiai augti, ir tikimasi, kad ir sekančiais metais, jeigu naujoji valdyba tės šios valdybos pasirinktuosius veiklai atgaivinti būdus, tas narių aktyvumas dar padidės. Didžiausių skyriaus pajamų dalį sudaro pelnas iš inžinierių balių. Skyrius yra parėmęs (per pastaruosius du metus) šiuos lietuviškuosius kultūrinius reikalus: prof. A. Varno "Kryžiai" leidimą \$500, Technikos Žodį — \$600 (Vasario 16 Gimnaziją — \$322 ir kitus kultūrinius reikalus — \$592.

Penktajame Inžinierių Suvažiavime, Baltimorėje, skyrių atstovavo sk. valdybos pirm. St. Jokubauskas ir prof. S. Dirmantas. Be to, suvažiavime skaitė paskaitą J. Mulokas ir paskirai, pats save atstovaudamas, dar dalyvavo V. Vintartas.

Dabartinė susirinkimų vieta — Jaunimo Centras, 5620 So. Claremont Ave., Chicago.

TECHN. SPAUDOS SEKCIJOS METINIS SUSIRINKIMAS

1958 m. gruodžio 7 d. sekcijos visuot. metiniame susirinkime, kuriam pirmininkavo J. Sakalas, sek. E. Jasiūnas, padarė pranešimus sekcijos vadovas G. J. Lazauskas, TŽ adm. K. Paukštys ir techn. redaktorius J. Slabokas.

Apie inžinierių suvažiavimą pranešimus padarė prof. S. Dirmantas ir V. Vintartas. Iš pranešimų paaiškėjo, kad suvažiavime spaudos komisijos nariais buvo: B. Galinis, prof. S. Dirmantas ir V. Vintartas. Suvažiavimas nutarė Technikos Žodžio prenumeratą pakelti: \$5 metams JAV-bėse, Kanadoje, Australijoje, Venecueloje, gi \$3 metams — kituose kraštuose. Nors iš anksčiau sekcija buvo numaciusi prenumeratą kelti tik iki \$4 metams, tačiau šiuo atveju, kada padarytas toks suvažiavimo nutarimas, su tuo skaitytasi ir tas nutarimas pimtats balsuojant 8-niems už, vienam — prieš. Susirinkimas studentams prenumeratą nustatė \$2 metams.

Svarstant TŽ turinio papildymo klausimą, priimtas pasiūlymas įvesti akademinį skyrių.

Išrinkta Techn. Spaudos Sekcijos vadovybė 1959 metams: G. J. Lazauskas, K. Kaunas, J. Slabokas, K. Paukštys, J. Sakalas. Kandidatai — E. Jasiūnas ir V. Vintartas. Susirinkimas išrinko finansinę komisiją, kuri jau veikė ir šiais metais, iš TŽ adm. K. Paukščio, J. Slaboko ir J. Rimkevičiaus.

PAGERBTAS PROF. JONAS ŠIMOLIŪNAS

Š. m. lapkričio 9 d. skyriaus vis. susirinkime, kuriam pirmininkavo V. Mažeika ir sekr. B. Lukšaitė, buvo painformuota inžinierių suvažiavimo reikalais, išrinkti du atstovai į suvažiavimą, iškelti įvairūs sumanymai. Išsamesnius pranešimus padarė sk. pirm. St. Jokubauskas — skyriaus veiklos ir suvažiavime atstovavimo reikalais, Spaudos Sekcijos vadovas G. J. Lazauskas pranešė apie Technikos Žodžio darbo planus sekantiems metams, apie suvažiavimui pasiūlymus Technikos Žodžio leidimo reikalui, valdybos sekr. A. Ostrauskas suteikė smulkesnių informacijų apie įvyksiantį inžinierių balių 1959 m. sausio 17 d., Sheraton viešbutyje. Susirinkime dalyvavo neseniai iš Pietų Amerikos atvykęs M. Ivanauskas — Pirmosios Lietuvių Architektūros Parodos Brazilijoje rengėjas. Jis tuo reikalu suteikė smulkesnių informacijų ir žodžiu padėjo čikagiečiams kolegoms, prisidėjusiems savo talka tą parodą rengiant. Susirinkimo dalyviai gavo tik ką išėjusį iš spaudos naująjį Technikos Žodžio nr. 5.

Susirinkimo metu skyriaus pirm. St. Jokubauskas įteikė prof. dr. Jonui Šimoliūnui dovaną — tautiniais motyvais papuoštą albumą su narių parašais, jo garbingojo 80 metų amžiaus sukaktuvių proga. Prof. J. Šimoliūnas — PLIAS centro valdybos pirm. ir Čikagos sk. garbės narys, nusipelnęs profesorius ir Nepriklausomos Lietuvos krašto technikos sričių kūrėjas, ir šiuo metu, garbingojo amžiaus sulaukus, yra judrus, veiklus, optimistiškai žiūrįs į veiklos ateitį turėtų būti pačiu didžiuoju pavyzdžiu kiekvienam jaunesniajam kolegaj, kaip reikia idealistiškai aukotis tiek savo profesiniam darbui, tiek mūsų tremtiniškai organizacinei veiklai. Joną Šimoliūną matėme

besikuriančios Lietuvos valstybės net trijuose ministerijų kabinetuose, universiteto kūrėjų, Lietuvos techniškių sričių ir profesinės veiklos ugdytoju, — ir taip pat jį matome čia, tremtyje, tokį pat ryžtingą, savo energija nugalintį visus tremties sunkumus. Be jo nepraestina nė vienas skyriaus susirinkimas, suvažiavimas, bei platieji visuomeniniai suvažiavimai, konferencijos. Šia proga Technikos Žodžiui šiomis spausdintomis eilutėmis malonu profesoriui, mūsų profesinės spaudos karštam rėmėjui, palinkėti ilgiausių metų, sveikatos ir ištvermės inžinierių centrinės profesinės veiklos darbuose.

ALIAS ČIKAGOS SK. NAUJOJI VALDYBA

Š. m. gruodžio 21 d. vis. metiniame skyriaus susirinkime, pirmininkaujant A. Didžiuliui, sekr. M. Klygiui, išrinkta sk. nauja valdyba: A. R. Ostrauskas, M. Klygis, Lapatinkas, D. Šatas, Urbutis, I. Južėnas. Kandidatas — Rulys. Revizijos Komisija perrinkta ta pati: J. Ruokis, A. Pargauskas ir N. Martinka. Pareikšta padėka senajai sk. valdybai ir Technikos Žodžio redakcijai ir administracijai. Priimti Revizijos Komisijos pranešimai 1958 m. baliaus, 1958 m. skyriaus valdybos, Technikos Žodžio ir mechaninės sekcijos finansiniais reikalais. Dalyvavę Inžinierių Suvažiavime atstovai padarė savo pranešimus. Priimti 7 nauji nariai. Šiuo metu pilnateisių sk. narių esama 75. Susirinkime dalyvavo 44 nariai.

Po susirinkimo kitoje patalpoje surengta kavutė, kurios metu plačiau paminėta prof. J. Šimoliūno 80 metų amžiaus sukaktis ir pateikta daug prisiminimų. Kalbėjo prof. S. Dirmantas, J. Jurkūnas ir tarė savo žodį pats Solenizantas. Ta proga dalyviai įteikė solenizantui kuklią dovanėlę.

TECHNIKOS ŽODŽIO REIKALAI

TECHNIKOS ŽODŽIO REIKALU BENDRA INFORMACIJA IR PASIŪLYMAI PENKTAJAM INŽINIERIŲ SUVAŽIAVIMUI, BALTIMORĖJE

Kaip suvažiavimo rengėjų buvo reikalauta, Spaudos Sekcijos vadovybė suvažiavimui pasiuntė iš anksto raštu apie Technikos Žodį ir jo leidimo reikalui pasiūlymus bei projektus. Kadangi jau iš anksto buvo pabrėžiama, kad T.Ž. reikalai yra vieni iš svarbiųjų, buvo ta informacija ir pasiūlymai (pateikti suvažiavimui) dar paskirai perspausdinti rotatorium ir padalinti visiems suvažiavimo dalyviams, kad galėtų geriau susipažinti su reikalais. Taip pat dar paskirai buvo įteikta suvažiavime spaudos komisijai detalesni Technikos Žodžio finansavimui vykdyti nuostatai (projektas), manant, kad suvažiavimas ims, kaip iš rengėjų pasiruošimo buvo manoma, nuodugniau nagrinėti darbotvarkėje priimtus klausimus.

Su šiomis informacijomis ir pateiktais suvažiavimui pasiūlymais yra naudinga susipažinti ir visiems mūsų sąjungos nariams, ypač spaudos reikalais besidomintiems, — todėl jie čia pateikiami beveik ištisai.

A. BENDRA INFORMACIJA

Technikos Žodis — PLIAS ir ALIAS organas — Sąjungos veikloje yra vienas iš svarbiausių veiksmų. Esant Vokietijoje, Sąjungos organo (tuo laiku — „Inžinieriaus Kelio“) leidimu rūpinosi pati Centro Valdyba, kuri šiam reikalui turėjo pašvęsti daug darbo ir rūpesčio. Tačiau čia, Technikinė Spaudos Sekcija, kuri yra išvysčiusi organo redagavimui visų skyrių visuotinę talką.

TECHNIKOS ŽODŽIO ORGANIZACIJA. ALIAS Čikagos sk. Techn. Spaudos Sekcijos vis. susirinkimuose kasmet renkama sekcijos bei TŽ vadovybė. PLIAS Centro Valdyba ir ALIAS Čikagos sk. Valdyba į TŽ vadovybę skiria po vieną atstovą. TŽ piniginius reikalus revizuoja ALIAS Čikagos sk. Revizijos Komisija, kuri savo protokolus pateikia (priėmimui), kartu su visa skyriaus veikla, metiniam vis. skyriaus narių susirinkimui. TŽ turi savo atstovus įvairiuose pasaulio kraštuose.

REDAGAVIMAS. Technikos Žodžiui telkti medžiagą ir ją atitinkamai paruošti, kasmet iš anksto sudaromas planas, paskirstant TŽ numerius paskiriems įvairių vietovių skyriams. Galutiniam suredavimui, taip pat numatomi kiekvieno numerio redaktoriai. Techninis redaktorius yra nuolatinis — Čikagoje. Numerio medžiaga priimama spaudos sekcijos vadovybės posėdyje ir perduodama techn. redaktoriui vykdyti — spaudai.

TŽ TURINYS IR SKYRIAI. Turinį sudaro paskirų numerių telkėjai — redaktoriai, stengiantis apimti visas technikos, profesinės bei organizacinės veiklos sritis. Be įvairių kitų skyrių, duodama vietos, pagal susitarimą su Liet. Jūrininkų S-ga Užsienyje, jūrininkų skyriui. Techninių Terminų Žodynų reikalams nutarta skirti maždaug du puslapiai kiekviename TŽ numeryje.

TECHNISKAS SPAUDOS DARBAS. Tekstas duodamas rinkti linotipu. Formulės ir šiaip įvairūs matematiniai ženklai rašomi vertytaiperiu (šiam tikslui TŽ yra įsigijęs specialų raidyną — vertytaiperio mašinėlės rašmenų dalį). Techn. redaktorius numerio medžiagą laužo bei paruošia numerį offsetinei

spaudai. Nuotraukoms ir brėžiniams klišių daryti nereikalinga: viskas atliekama, kaip ir pats tekstas, fotografiniu būdu, tai pervedant ant offsetinių plokštelių spausdinimui.

Dėl ekonomiškumo ir racionališkumo, šie darbai vykdomi iš dalies "ūkio būdu": pagal reikalą straipsniai duodami rinkti paskiroms spaustuvėms bei rinkėjams, paruošimas offsetinei spaudai atliekamas paties TŽ techn. redaktoriaus, negatyvų ir offsetinių plokštelių paruošimas atiduodamas kitai spaustuvei, o pats spausdinimas — vykdomas dar kitoje spaustuveje, ir t. t.

Taip techniškai susitvarkius, kai dalis techninio darbo atliekama nemokamai mūsų pačių rankomis, įmanoma, pagal turimas TŽ leisti lėšas, žurnalą nuolat leisti atitinkamame techniškai spaudai lygyje.

TECHNIKOS ŽODŽIO TIRAŽAS. TŽ leidžiamas kas du mėnesiai. Numerio dydis — nuo 16 psl. iki 24 didelio formato pusl., t. y. nuo 2 iki 3 spaudos lankų. Spausdinama 700 egz. Išsiunčiama prenumeratoriams, spaudai, bibliotekoms, konsulams ir kt. iki 650 egz. Pastarasis TŽ numeris buvo išsiųstas į šiuos kraštus: į JAV — 495 egz. (iš jų 218 į Illinois valst.) į Kanadą — 50 egz., į Europą — 15 egz., į Australiją — 27 egz., į Pietų Ameriką — 29 egz.

TECHNIKOS ŽODŽIO PRENUMERATORIAI

1) Žymi dalis prenumeratorių vėluoja prenumeratas mokėti (žinoma, kartais ir dėl valiutos suvaržymo užsieniuose).

2) Nutarta nuo 1959 metų Technikos Žodžio prenumeratą pakelti iki \$4—, jei dabartiniais būdais gaunamos pajamos pasirodytų nepakankamos.

TŽ PINIGINĖ APYVARTA

1) Nuo 1951 metų iki 1958 metų lapkričio 13 d. iš prenumeratorių gauta \$7054,06. Iš ALIAS Čikagos sk. valdybos gauta paramos \$1450, iš ALIAS Bostono sk. valdybos — \$10, iš PLIAS Melbournos sk. — \$5,50. Pati ALIAS Čikagos sk. Spaudos Sekcija įvairiais būdais sutelkė \$455,76. Taigi, iš viso per aštuonerius metus turėta \$8 975,32 pajamų. Tokiu būdu prenumeratoriai sudarė 79%, o gauta papildomai iš kitų šaltinių — 21%.

2) Nuo pat TŽ leidimo pradžios iki 1958 m. lapkričio 13 d. turėta išlaidų \$8 428,72. Tai dienai kasoje pinigų buvo \$546,60.

3) Šiuo laiku metinė sąmata, norint išlaikyti TŽ lygį ir periodiškumą, reikia skaityti \$1 800.

B. PASIŪLYMAI

Kadangi Sąjungos organo — Technikos Žodžio leidimas yra visų skyrių ir Centro Valdybos reikalas, ALIAS Čikagos sk. Techn. Spaudos Sekcijos vadovybė siūlo suvažiavimui padaryti šiuos nutarimus:

1) Kaip anksčiau minėta, šiuo metu į renkamą TŽ vadovybę PLIAS Centro ir ALIAS Čikagos sk. valdybos skiria po vieną savo atstovą. Taip pat yra būtinas ir ALIAS Centro Valdybos atstovavimas, kad palaikyti tinkamus ryšius su ALIAS centru.

Todėl siūloma skirti iš ALIAS Centro Valdybos vieną narį atstovui į Technikos Žodžio vadovybę, arba — PLIAS ir ALIAS centro valdyboms susitarus, skirti vieną bendrą iš savo valdybų atstovą bei įgaliotinį.

2) Technikos Žodžio piniginis rėmimas turi būti vykdomas visuotinai visos Sąjungos ribose. Siūloma ALIAS ir PLIAS centrams trūkstantį lėšų teikimą bei papildymą paskirstyti visų skyrių valdyboms, proporcingai skyrių narių skaičiui.

3) Vykdyti jau Keturtojame inžinierių suvažiavime, Filadelfijoje, padarytus Technikos Žodžio reikalavimus (protokolo 7 ir 8 psl.):

a) Kiekvienas skyriaus valdybos narys spaudos reikalams, numatytas įstatais, turi neraginamas pastoviai informuoti Technikos Žodį, visais vietinės veiklos organizaciniais pasireiškimais.

b) Skyrių valdybos prisiunčia narių adresus ir informuoja apie jų pasikeitimus Technikos Žodį, ir ragina visus narius jį užsiprenumeruoti, užsimokant prenumeratą iš anksto.

c) Skyriuose esantys spaudos darbo mėgėjai suburtini į atskiras spaudos sekcijas, kurios rūpintųsi ir reguliariai remtų Technikos Žodį ir kitus leidinius techninio turinio raštais.

(Pasirašė: Techn. Spaudos Sekcijos vadovas G. J. Lazauskas ir TŽ techn. redaktorius J. Slabokas).

Čikaga, 1958 m. lapkričio 20 d.

C. PLIAS IR ALIAS ORGANO — "TECHNIKOS ŽODŽIO" FINANSAVIMUI VYKDYTI NUOSTATAI (projektas)

I. Technikos Žodžiui leisti lėšas sudaro:

a) Prenumeratorių ir garbės prenumeratorių įmokėjimai,

b) Technikos Žodžio vadovybės kitais būdais suteiktos lėšos: iš parengimų, loterijų, skelbimų ir kt.

c) Papildomas lėšas, jeigu jų neužtenka pagal punktus (a) ir (b), telkia PLIAS ir ALIAS centro valdybos, atitinkamai tarpusavy susitarę bei susidėrinę.

II. Technikos Žodžio neapsimokančių prenumeratorių tikrinimas:

a) Iš Technikos Žodžio vadovybės narių sudaroma 3 asmenų komisija TŽ prenumeratorių apsimokėjimui tikrinti ir teikti jiems raginimus.

b) Į šią komisiją įeina Technikos Žodžio administratorius ir kiti du TŽ vadovybės nariai.

c) Prenumeratoriai, kurie yra Sąjungos nariai ir neapsimokėję prenumeratas, pranešdami vietas TŽ atstovams ir tos vietos skyriaus valdybai.

III CENTRO VALDYBOS TŽODŽIUI PAPILDOMŲ LĖŠŲ TELKIMAS:

a) Technikos Žodžio vadovybė iš anksto praneša Centro Valdybai apie numatomų lėšų trūkumą, nurodant sumą ir terminą, kada tos lėšos reikalingos.

b) Centro Valdyba papildomas lėšas organizuoja savo nuožiūra, paskirstant jas paskirų skyrių valdyboms, pagal skyrių narių skaičiaus proporcingumą bei skyrių pajėgumą ar kt.

c) Turint lėšų, centro valdyba teikia TŽodžiui papildomas lėšas arba jų dalį iš savo kasos.

d) Paskirų skyrių valdybų įmokėjimus Technikos Žodžio leidimui Centro Valdyba užskaito, kaip įmokėjimus Sąjungos reikalams.

e) Centro valdyba visoms skyrių valdyboms, — kurios iki šiol yra piniginiai parėmusios TŽodžio leidimą, — užskaito jų visus ligšiolinius įmokėjimus, kaip įnašus Sąjungos reikalams.

f) Centro valdyba, organizuodama TŽodžiui leisti papildomas lėšas, atsižvelgia tik į to meto būklę. Taip pat atskirai susitaria su skyrių valdybomis.

IV. Centro Valdybos ir Technikos Žodžio ryšių palaikymas.

a) Centro Valdyba ryšį palaiko su TŽodžiu (ir atvirkščiai) per savo atstovą TŽodžio vadovybėje.

b) Centro Valdyba savo atstovą bei įgaliotinį TŽodžio vadovybėje skiria taip, kad tas atstovas visuomet galėtų dalyvauti TŽodžio vadovybės posėdžiuose.

(Pasirašė sekcijos vadovas G. J. Lazauskas ir suvažiavime TŽ atstovas prof. S. Dirmantas).

TECHNIKOS ŽODIS

The Engineering Word

c/o K. Paukštys
2610 W. 47-th Street
Chicago 32, Ill., U. S. A.Postmaster:
Form 3547 requested
Return Postage Guaranteed

BULK RATE

TECHNIKOS ŽODŽIO**1959 METŲ DARBO PLANAS**

1958 m. lapkričio 8 d. įvykusiame ALIAS Čikagos skyriaus Techn. Spaudos Sekcijos vadovybės posėdyje prof. S. Dirmantas įgaliotas atstovauti Technikos Žodį Penktajame Inžinierių suvažiavime, Baltimorėje. Padarė pranešimą finansiniams bei lėšų reikalams sudarytoji speciali komisija, susidedanti iš TŽ administratoriaus K. Paukščio, J. Slaboko ir J. Rimkevičiaus. Šios komisijos pirm. K. Paukštys pateikė smulkiają analizę apie skaitytojų prenumeratų apsimokėjimo stovį, tam reikalui sudarydamas pamečiui statistinius davinius apie prenumeratorių, gavimą lėšų iš kitų šaltinių, išlaidas ir kitas pozicijas iš sudarytų įvairių lentelių vaizdžiai matyti nuo pat TŽ leidimo pradžios bendras administracinis judėjimas. Ši studija yra labai svarbi, toliau numatant ateitį, rūpinantis atsilikusių skaitytojų apsimokėjimu už TŽ, telkiant lėšas TŽ leidimui ir t. t. Ši komisija ir toliau tęsia savo savarankų darbą, principinius reikalus išskeldama bendruose vadovybės posėdžiuose. Taip pat apsvarstyti suvažiavimui pasiūlymai.

Sekantiems 1959 metams sudarytas darbo bei talkininkavimo paskirstymo planas. Medžiagos telkimas paskirstytas kiekvienam gausesniai skyriui taip:

TŽ nr. 1 — ALIAS Bostono skyrius, — terminas straipsniams prisiųsti į Čikagą yra 1959 m. sausio 1 d.

TŽ nr. 2 — ALIAS New Yorko skyriui — 1959 m. vasario 1 d.

TŽ nr. 3 — ALIAS Cleveland sk., — balandžio 1 d.

TŽ nr. 4 — ALIAS Toronto ir Montrealio sk., — birželio 1 d.

TŽ nr. 5 — ALIAS Detroito sk., Philadelphia ir Pittsburgho skyriams — rugpjūčio 1 d.

TŽ nr. 6 — Los Angeles, Calif., Australija ir Pietų Amerika, terminas — spalio 1 d.

Čikagos skyrius į šį sąrašą neįtrauktas, nes čia kokiečiai prisideda beveik prie kiekvieno numerio. Jie daug darbo įdeda techniškai TŽ redaguodami ir tvarkydami visus bendrus Technikos Žodžio organizacinius leidimo reikalus.

Čia paminėti skyriai prašomi neatsisakyti talkininkauti (nors reikia pasidžiaugti, kad nėra pasitaikę, kad kas nors būtų atsisakęs).

Prašome parinkti skyriuje vieną asmenį, kuris tą medžiagą sukomplektuotų, sudarytų provizorinį tos medžiagos paskirstymą, parengtų turinio ir kalbos atžvilgiu, visą medžiagą su numerio plano projektu laiku pasiųstų Technikos Žodžiui.

Visų pirma šiuo reikalu kreiptasi laiškais į TŽ atstovus visose vietovėse, kad ruoštųsi iš anksto šiam darbui. Taip pat kviečiami ir kiti, kas tik kuo gali (pav., skyrių valdybos bei paskiri nariai) prisidėti prie šios talkos.

Gi, galutinai kiekvienam numeriui suredaguoti, Techn. Spaudos Sekcijos vadovybė kvies redaktorių, o numeris spaudai bus priimtas ir perduotas techniniam redaktoriui vykdyti spaudos sekijos vadovybės posėdyje.

Šis medžiagos telkimo paskirstymas skyriais nereiškia, kad tų skyrių paskiri nariai negali savo straipsniais prisidėti prie bet kurio eilinio TŽ numerio, bet priešingai — jie kviečiami ko gausiau bendradarbiauti tiek jiems skirtame, tiek ir kiekviename TŽ numeryje. Be to, dėl techniško darbo aplinkybių, nereikia visu 100% tikėtis, kad skyriaus pristatyta medžiaga bus įdėta į numatytą numerį. Kartais gali pasitaikyti, kad jos dalis turės būti atidėta sekantiam numeriui. Tai priklausys nuo to numerio talpumo, straipsnių temos aktualumo, dėl įvairių spaustuvinių techninių priežasčių ir kt.

Tačiau, kiek aplinkybės leis, bus stengiamasi, kad skyriaus tva rki ng a i paruošta la i k u atsiųsta medžiaga sutilptų viename numeryje. Todėl prašome medžiagą paruošti kiek galima geriau spaudai ir ją atsiųsti punktualiai.

Taip pat dėkojama visiems skyriams, TŽ atstovams, bendradarbiams ir visiems kolegoms, prisidėjusiems šiais metais prie mūsų bendro Technikos Žodžio spaudos darbo.

METRAŠČIO REIKALU

Paaišykime Inžinierių ir Architektų Metrašči!
Metraščio redaktorių K. Krulikas pradėjo šio svarbaus istorinio leidinio rinkimą. Jam baigti trūksta lėšų. Technikos Žodžio redakcija didžiai vertindama šį leidinį skatina visus kolegas ir ALIAS Skyrius tapti Metraščio rėmėjais ir mecenatais.

ADMINISTRACIJOS PRANEŠIMAS**1959 M. GARBĖS PREN.:**

S. Dirmantas \$5.—
J. Gaižutis \$5.—
J. Gimbutas \$5.—
E. Jasiūnas \$5.—
E. Likanderis \$5.—
A. Pargauskas \$5.—

J. Rygelis \$5.—
J. Stankus \$5.—

1958 M. GARBĖS PREN.:

E. Jasiūnas \$5.—
K. Kaunas \$5.—
E. Likanderis \$5.—

1959 M. REMEJAI:

M. Krasauskas \$4.—
K. Pabedinskas \$4.—

1958 M. REMEJAS

Iz. Bartkus \$4.—